

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Första Kammaren. N:o 34.

Måndagen den 3 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 27 sistlidne April och 4 protokollsutdrag för den 1 dennes.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser:

N:o 21, angående ändring i Kongl. Kungörelserna den 17 Juli 1847 och den 7 Augusti 1863, rörande sättet för utarrendering af vissa Kronans fastigheter;

N:o 22, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

N:o 23, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel;

N:o 24, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel;

N:o 25, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel; samt

N:o 26, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 1 dennes bordlagda nådiga proposition angående fastställande af sträckning för de delar af beslutade jernbanorna från Storvik till riksgränsen mot Norge, hvilkas riktning hittills icke blifvit slutligen bestämd m. m.

Sträckning för Stambanan från Storvik till riksgränsen mot Norge.

Herr Widén: Kongl. Maj:t har här rörande den år 1873 beslutade, men till sin riktning ej fullt bestämda jernvägssträckningen genom Norrland förelagt Riksdagen att välja mellan tvänne alternativ nemligen: 1:o en vestligare riktning, för stambanan från Hybo öfver Välje till Ånge och i sammanhang härmed för tvärbanan

Första Kammarens Prot. 1875. N:o 34.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

från Torpshammar vesterut öfver Ånge, Gällösundet och Östersund till Näskott mot riksgränsen samt vidare för stambanan en bana från Gällö till Håsjö; 2:o en östligare riktning, nemligen för stambanan norrut från Hybo öfver Välje till Torpshammar och för tvärbanan derifrån öfver Håsjö, Dusnäsviden och Östersund till Näskott mot riksgränsen eller Norge. Ett val skall sålunda här göras af Riksdagen och i första rummet af Stats-Utskottet; och då denna fråga icke allenast för landet i dess helhet, utan enkannerligen för Norrland är af omätlig vikt, samt det, såsom jag vill få hoppas, ej kan vara utan betydelse för frågans utgång, om Stats-Utskottet och Riksdagen redan vid remissen af den Kongl. propositionen få veta hvad Norrland önskar i det ifrågavarande hänseendet, så har jag ansett mig böra såsom representant för ett af de norrländska länen här tillkännagifva, att jag och flertalet med mig önska framgång åt det östra alternativet, enär det synes vara det för Norrland i dess helhet rättvisaste och förmånligaste. En stambana bör naturligtvis ligga något så när midt i bygden och gå i den riktning landet sjelft går. Detta villkor uppfylles bäst med det östra alternativet. Sverige sträcker sig från Hybo åt norr och nordost, och så gör äfven den i sistnämnda alternativ föreslagna stambanan. Redan af denna orsak måste jag således gifva företräde åt denna bana såsom lämpligare och mera motsvarande landets behof. Den i det andra alternativet föreslagna uppåtgående banan visar sig deremot redan i sin fortsättning från Välje taga en alltför vestlig riktning, i det den drages till Ånge, 3 $\frac{1}{2}$ mil vester om Torpshammar, hvarigenom den förryckes från att vara en stambana, afsedd för samfärdseln inom landet, till att på denna samfärdsels bekostnad blifva en internationel bana mellan Sverige och Norge, oaktadt ju, enligt hvad förut beslutits, den internationela tvärbanan endast borde utgå från Torpshammar och utmynna åt öster vid Sundsvall till Östersjön och åt vester till Näskott och riksgränsen. Men med det vestligare alternativet tillskapas derjemte i sjelfva verket från riksgränsen öfver Ånge och Hybo söderut emot hvad Riksdagens mening varit ytterligare en internationel bana af sjelfva stambanan som material. Denna prisas dock för den korta förbindelse den skall förmedla mellan Throndhjem och Östersund (Jemtland) å ena sidan och Hybo—Stockholm å den andra. Men huru litet värde har icke denna korthet, som, utom det att vägen för Sundsvall och dess omnejd söderut derigenom förlänges, så litet skall blifva använd af de orter, som den skulle afse att gagna. Jemtland skall väl hellre vända sig till det så mycket närmare liggende Throndhjem, då nu jernväg i alla fall öppnas dit, än till Stockholm, och Stockholm med dess omnejd skall tydligtvis fortfarande föredraga att begagna affärsvägen vesterut till Göteborg eller Christiania. Härtill kommer att den tvärbana, som enligt Riksdagens beslut skall dragas vesterut från Torpshammar, då den drages öfver Ånge, kommer i ett alltför vestligt läge, för att med den fördel, som annars vore möjlig kunna begagnas af den öfvervägande större delen af Norrland. Det är ju dock till gagn för

Norrland företrädesvis och för Norrland i dess helhet som den internationela tvärbanan skall anläggas, och icke för att blifva en kommunikationsled för det södra Sverige eller Östersund—Refsund med uteslutande det öfriga Jemtland och de återstående tre nordligare provinserna. Och då bör man väl taga i betraktande, att de stora nordliga landskapen Ångermanland, Vester- och Norrbotten genom densammans antagande skulle få en vida längre väg till Throndhjem, än som bör erhållas och äfven kan erhållas genom en tvärbana, enligt det östra alternativet. Slutligen skulle stambanan i sitt samband med denna allt för vestliga tvärbana till följd af den oformliga krökningen öfver Ånge—Gällö till Håsjö lika onödigt som kämbart förlänga vägen och försvåra samfärdseln inom sjelfva landet mellan de sydliga och det långt öfvervägande antalet af de nordligare orterna.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

Jag har härmed antydt några af de synpunkter, som jag trott redan nu böra framhållas och utgöra skäl dertill, att det östra alternativet bör föredragas framför det vestra. Flere finnas; men då ett ingående i detaljerna icke kan vara lämpligt, må de för närvarande lemnas å sido. Endast tvänne omständigheter skall jag taga mig friheten att nu ytterligare beröra. Den ena angår den direkta förbindelsen med Östersund, som ingår i planen för det af Kongl. Maj:t nu föreslagna östra jernvägsalternativet. Det kan nemligen icke för transito-rörelsen å tvärbanan vara annat än en högst kämbar olägenhet, att den skall vara tvungen att anlöpa Östersund, då man är i tillfälle att erhålla en både ginare och långt jemnare väg genom att fortsätta banan från Dusnäsviden rakt på Näskott. Östersund hade visserligen i sådant fall fått nöja sig med att träda i förbindelse med denna bana genom en bibana.

Men då jag erinrar mig, huru vi i Hernösand, medan B-linien stod på dagordningen, synnerligen glädde oss åt denna linie, för det vi då blott skulle haft en bibana om 4 mil att bygga för att komma in på hufvudbanan, så anser jag, att Östersund borde haft all anledning att vara belåtet med att endast få en 1 mils bibana att bygga. Östersund borde derföre icke heller fordra att tvärbanan endast för dess bekvämlighet skall så förryckas och försämras, som omförmäldt är. Då jag dock äfvenledes vet, att den befolkning, hvars tankar jag här velat framföra, varit mäktig att afstå från de anspråk, den ansåg sig ega på den nyss omtalade B-linien, för att tillmötesgå den vestra befolkningens och särskildt Östersunds önsknings, att en stambana måtte komma till stånd, som låg mera midt i bygden, än hvad genom den nämnda linien hade blifvit förhållandet, så hoppas jag, att samma befolkning nu äfven skall kunna göra den uppoffringen, att utan missnöje åse, huru tvärbanan för den direkta förbindelsen med Östersund erhåller den riktning, som Kongl. Maj:t föreslagit, om den nemligen derigenom kan befrias från de ännu större olägenheter, som medfölja det vestra jernvägsalternativet. Jag skall således för min del icke mot nu berörda missförhållande göra några vidare invändningar. Den andra omständigheten, på hvilken jag velat fästa uppmärksamheten, rör stambanans riktning genom Helsing-

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)

I det program, hvarunder jag satt mitt namn, har man uttalat den önskan att få linien Hybo, Johannesfors, Torpshammar. Jag erkänner, att de skäl, som tala härför, äro beaktansvärda; jag behöfver ej framställa dem, emedan jag har mig bekant, att de i alla fall af en annan ledamot af denna Kammare komma att här framläggas. Jag måste dock nu säga, att, om jag än fortfarande anser dessa skäl vara ganska beaktansvärda, jag dock icke längre kan anse dem fullt tillräckliga, för att, sedan Kongl. Maj:t nu framlagt Hybo—Välje—Torpshammarlinien, motsätta mig antagandet af detta förslag, då dermed just det öfriga af vårt östra jernvägsalternativ kan räddas. Hvarföre jag utan en reservation för Hybo—Välje—Torpshammar biträdt Hybo—Johannesfors—Torpshammarlinien, har varit, att man från vederbörande sida upphörligt sagt oss, att den förra af Kongl. Maj:t nu föreslagna linien skulle vara alldeles ofrafkabel. Vid sådant förhållande har jag icke haft att välja emellan annat än den längre och bugtiga Hybo—Johannesfors—Torpshammarlinien och den ännu skarpare krökta Ånge—Gällö—Håsjölinien; och mellan dessa två krökningar kunde jag icke vara tveksam i valet. Jag har nemligen ansett krökningen i Helsingland vara mindre stötande och dessutom för trafik och inkomst af banan medföra afgjorda fördelar, som den andra linien icke erbjöde. Men derunder har jag visst icke kunnat vara blind för, att denna Hybo—Johannesfors—Torpshammarlinie var omkring 3 mil längre än den nämnda Torpshammar—Välje—Hybolinien, att anläggningskostnaden var mycket större, och att således, om man kunde välja den af Kongl. Maj:t nu föreslagna Torpshammar—Välje—Hybolinien, ett sådant val skulle hafva skäl för sig. Och då det nu genom Kongl. Maj:ts nådiga förslag att göra detta val den förklaring från hans sida måste vara gifven, att denna linia är trafikabel, om än för enad med något större svårigheter än de båda andra på sidan liggande linierna, och dertill kommer att den är så mycket kortare och så mycket billigare och dessutom medför den fördelen, att man kan fortsätta direkt norrut till Håsjö, hvarigenom åt de nordligare länen beredes en lämpligare kommunikationsled så väl söderut som vesterut till Norge, så kan jag, helst jag tror mig få hoppas, att de omförmälda terrängsvårigheterna skola finnas vid en närmare undersökning kunna något minskas eller undvikas. icke annat än — då ett val skall göras nu — uttala mig för Kongl. Maj:ts förslag å det östra alternativet.

Jag har här uttalat min tanke i afseende på det viktiga valet mellan de båda linierna. Jag tror mig tillika dermed hafva uttalat tankarne hos flertalet af den norrländska befolkningen i samma sak. Jag vet, att den står bakom mig och väntar med fver på framgång för ett förslag till stambana, som, så vidt möjligt, håller sig i midten af dess bygd, och ett förslag till internationel tvärbana, som någorlunda jemnt och lika tillgodoser alla, att den af ett sådant jernbanssystems genomförande väntar sig den mäktigaste häfstång för utvecklingen af sitt materiela och andliga lif; och jag vågar derfor uttala min förhoppning, att Riksdagen

och först och främst Stats-Utskottet måtte fästa allt det afseende vid den af mig nu förordade sträckningen af de norrländska barnorna, som den kan förtjena. Att detta mitt yttrande måtte få åtfölja den Kongl. propositionen vid remissen till Stats-Utskottet torde jag äfven vördsamt få anhålla.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Den föreliggande Kongl. propositionen företer egentligen något ovanligt deri, att der förekomma de ominösa orden "*antingen eller.*" Tyvärr vill det af dessa ord synas, som om Herr Civilministern, hvad man icke kunde nog beklaga, låtit ett alldeles nytt program följa på den fasta hållning, Regeringen förut intagit i jernvägsfrågor, och som vi alla haft anledning att prisa. Det är tydligt, att, när i en fråga af den omfattning och vikt som den förevarande en sådan obeslutsamhet gifver sig tillkänna hos Regeringen, och dertill en Kongl. Maj:ts proposition inkommer så i Riksdagens sista timma, frågan skall mer än eljest tilldraga sig uppmärksamhet och väcka bekymmer hos Riksdagens ledamöter. Såsom Herr vice Talmannen har sig bekant, hyser jag den åsigt, att, om arbetet vid riksdagarne förnuftigt ordnades och alla Kongl. propositioner aflemnades i god tid, skulle med ärligen återkommande riksdagar, dessa icke behöfva ovilkorligen räcka i minst fyra månader. Denna åsigt är väl ännu icke så allmänt spridd, men den blir väl och tillvinner sig då Riksdagens erkännande; men så mycket kunna vi väl vara öfverens om, att icke de allra viktigaste Kongl. propositioner böra till Riksdagen inkomma under de två sista veckorna af den ordinarie tiden för dess sammanvaro, och dertill i ett så beklagansvärdt skick, som den nu föreliggande. Jag säger beklagansvärdt skick, icke emedan jag på något sätt ännar fästa mig vid småsaker, men derföre att uti denna proposition så litet afseende blifvit gjordt på Riksdagens genom föregående beslut tydligt uttalade önskan att i frågor som denna hos Regeringen finna en bestämd hållning. Riksdagen har exempelvis anförtrott Regeringen tio millioner kronor, för att efter Regeringens godtfinnande användas till låneunderstöd åt enskilda jernvägar; detta naturligtvis för att undvika de splittringar i sinnena, som småintressena skulle åstadkomma, om Riksdagen skulle afgöra hvarje sådan fråga, splittringar, hvilka vi alla mer än väl känna utöfva det menligaste inflytande på många andra ärenden; men då Riksdagen så gjort, innebär väl detta, efter min uppfattning, ett otvetydigt uttalande af Riksdagen, att den i frågor rörande statens jernvägsanläggningar önskar att få veta *hvad* Regeringen vill, för att dertill kunna säga ja eller nej, och det oaktadt framkommer nu en så beskaffad proposition som den föreliggande med en rubrik af "*antingen eller*" och till hvilken man icke kan svara hvarken ja eller nej.

Hvad den omständigheten angår att detta ärende så sent till Riksdagen inkommit, tror jag det är temligen väl bekant, att ärendet under flera veckor varit *hvilande* hos administrationen, derföre att Chefen för Civil-departementet under tiden haft sina tankar upptagna af *ett annat "antingen eller,"* och deri ligger så-

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)

ledes ett bevis för möjligheten af att detta viktiga ärendet *kunnat* till Riksdagen inkomma tidigare och i ett bättre skick.

I afseende på sjelfva bansträckningarne skall det icke hända mig att gå in i detaljer; men då jag anser det alldeles omöjligt, att i det skick frågan för närvarande befinner sig, komma till ett väl öfvertänt och moget beslut rörande dessa bansträckningar, skall jag be att få erinra om huru Riksdagen gjorde, då det var fråga om jernväg genom Westmanland. Då sköt Riksdagen upp frågan, för att vestmanlänningarne skulle åsämjas. Jag kan undra, om det icke skulle vara skäl att äfven nu göra ett uppskof, för att norrlänningarne möjligen skulle kunna åsämjas och icke draga alltför mycket hvar åt sitt håll. Ingen tid behöfde derföre gå förlorad; ty de beviljade medlen kunna mycket väl användas för den omtvistade 14 $\frac{1}{2}$ mil långa bandelen från Storvik till Hybo, och nog kan man hafva tillräcklig sysselsättning med att bygga på *den* till nästa riksdag och till dess Regeringen hunnit bestämma, hvilken linie den för sin del vill förorda.

Jag har tillåtit mig yttra detta, för att lägga Stats-Utskottet på hjertat huruvida man icke, för att förekomma ett omoget och förhastadt beslut i Riksdagens sista timme, skulle kunna stanna vid ett förklarande, att de redan beviljade medlen finge användas för byggandet af den ostridiga bandelen från Storvik till Hybo och i öfrigt hos Kongl. Maj:t anmäla, att Riksdagen behöfver tänka på de återstående bansträckningarne till nästa år. Jag tror, att man uti ett sådant beslut icke skulle kunna spåra någon ovilja mot Regeringen, utan endast en önskan att icke göra sig skyldig till ett förhastande, som både Riksdag och Regering sedermera kunde få skäl att ångra.

Herr Asplund: Jag skulle icke hafva besvärat Kammarerna med ett yttrande vid remissen af denna Kongl. proposition, om icke den siste talaren hade gjort ett uppslag i frågan, som jag anser nödvändigt att bemöta. Han häntydde nemligen derpå, att Riksdagen skulle uppskjuta den för Norrland så viktiga frågan ännu ett år, och hans skäl för en sådan åtgärd vore dels, att han hos Regeringen funnit en viss obeslutsamhet i frågan, dels, att Regeringens proposition så sent inkommit till Riksdagen, och dels slutligen, att han hoppades den goda verkan af ett års uppskof, att Norrlänningarne liksom andra "länningar", skulle kunna åsämjas och enas. Hvad nu det första skälet beträffar, så är det en fullkomlig missuppfattning af Kongl. Maj:ts proposition, att deri skulle röja sig någon obeslutsamhet hos Regeringen. Så tydligt, som någonsin, har Kongl. Maj:t deri antydtt hvad han vill, så att derom behöfver hvarken den ärade talaren, Riksdagen eller Stats-Utskottet komma i tvekan. Jag beklagar visserligen, att i propositionen förekommer jemte detta bestämda "antingen" också ett "eller"; men detta har alldeles icke berott af någon obeslutsamhet om hvilken sträckning som vore den rätta, utan har skett för den händelse, att de förutsättningar, under hvilka det första

alternativet blifvit föreslaget, icke skulle tillvinna sig Riksdagens bifall. Om den värde talaren, som före mig hade ordet, hunnit att genomläsa icke blott den ganska kortfattade propositionen, utan äfven de motiv, som i propositionen åberopas och hvilka återfinnas i civil-ministerns yttrande till det propositionen bilagda statsrådsprotokoll, pag. 5 och följande, skulle talaren otvifvelaktigt hafva funnit, att det icke varit någon tveksamhet om rätta riktningen för banan, som föranledt den anmärkta uppställningen af propositionen, utan att Kongl. Maj:t alldeles bestämdt förordar det vstra alternativet, men under förutsättning att Riksdagen redan nu skulle besluta en liten utsträckning af det år 1873 beslutade system, för att hinna till den af det östra alternativet berörda punkten Håsjö, om hvars uppnående Kongl. Maj:t ansett det vara af den vigt för Norrland att redan nu erhålla visshet, att Kongl. Maj:t funnit sig i den senare delen af propositionen böra föreslå att, derest den nämnda utsträckningen af det redan beslutade ban-systemet icke af Riksdagen medgäfvos, Riksdagen skulle bestämma sig för byggandet af den linie, som omedelbart berör Håsjö. Det är således icke sant, att någon obeslutsamhet i den Kongl. propositionen framträder.

Sträckning för Stambanan från Storvik till riksgränsen mot Norge.
(Forts.)

Hvad tiden för propositionens framläggande angår, medgifver jag och beklagar, att den så sent inkommit till Riksdagen, men vågar bestrida, att detta berott af någon försummelse från Civil-ministerns sida. Det har varit det rent tekniska arbetet, som vållat dröjsmål in i sista stund och föranledt, att propositionen ej kunnat komma tidigare.

Beträffande slutligen det tredje af talaren anförda skälet, eller att Norrlänningarne under ett års uppskof skulle kunna komma till enighet i frågan, så, äfven om jag derom gjorde mig den ringaste förhoppning, hvilket jag med kändedom och att Norrlänningar äro envisare än både Vestmanlänningar och Södermanlänningar *icke* gör, vill jag till talaren hemställa, om det då är de norrländska representanterne, som skola afgöra frågan — om det är ett åsämjande dem emellan, som skall vara det för frågans pröfning bestämmande? Är det icke Riksdagen i dess helhet, som, med ledning af de upplysningar, Kongl. Maj:t och underordnade myndigheter lemnat, eller som kunna af orternas representanter meddelas, skall pröfva och afgöra frågan? Jag tror icke heller, att den värde talaren skulle vilja tillmäta ett sådant åsämjande, som han önskade framkalla, den vigt, att han ville lägga snart sagdt hela saken i händerna på Norrlänningarne. I sammanhang härmed torde jag få yttra några ord med anledning af den förste talarens påstående, att han, då han förordade det östliga banalternativet, uttryckt åsigterna hos det stora flertalet af Norrlänningar. Jag ber att få fråga, huruvida något plebiscit i det hänseendet egt rum? För min del tror jag, att, om man hörde inbyggarna öfver hela Norrland och icke blott fästade sig vid de röster från kustlandet, som nu i broschyrer höjt sig för det östliga alternativet, skulle det blifva åtminstone ganska tvifvelaktigt, på hvilken sida de flesta skulle ställa sig; men sannolikt

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgården
mot Norge.
(Forts.)

skulle ett fullt så stort antal finnas vara för det vestra alternativet, som det östra, hvilket senare såsom ett förmedlingsförslag hvarken tillfredsställer kustlandet eller de inre delarne af landet.

Jag skall icke inlåta mig på något vidare besvarande af den förste talarens anförande och hoppas att hvad den andre talaren yttrat icke skall inverka hvarken på Stats-Utskottet eller Riksdagen. Ett uppskof med frågans afgörande skulle lända till stor skada så väl för staten, som för den ganska stora del af Norrland, hvilken jag har äran representera. Förhållandet är nemligen, att arbetet på dessa bansträckningar måste ordnas på tvänne linier, och det finnes då intet bättre och lämpligare sätt, än att bygga dels på den uppåtgående banan från Storvik till Hybo och dels på tvärbanan från Torpshammar, denna senare bana må nu komma att gå i den nordligare eller sydligare riktningen. Chefen för statens jernvägsbyggnader har uti en vid Kongl. Maj:ts proposition fogad promemoria tydligen ådagalagt, att det skulle vara en ren ekonomisk förlust för staten, om arbetet på tvärbanan från Torpshammar icke finge i år påbörjas. Under förhoppning, att den olyckliga tvisten om tvärbanans sträckning skulle vid denna riksdag kunna slitas, hafva ganska stora anordningar redan vidtagits för att första vårdag kunna begynna arbetet vid Torpshammar. Dessa anordningar skulle, om frågan uppsköttes, vara helt och hållet förfelade, och, hvad värre är, ett års uppskof med arbetets påbörjande skulle också blifva ett års uppskof med dess fullbordan; ty i de folkfattiga norrländska orterna låter det sig icke göra, att genom ett års forceradt arbete taga igen ett för arbetet förlorat år. Det blefve derjemte ett års ränteförlust för statsverket; ty förrän banan blir fullt färdig, kan staten icke deraf påräkna någon väsendtligare inkomst. Men om nu äfven förlusten för staten icke vore större, än att den förmådde bära den, så skulle deremot för Jemtland ett uppskof vara till oberäknelig skada. Jemtland har i förhållande till sin folkmängd och sina ekonomiska förhållanden gjort ganska aktningvärda uppoffringar för att framkalla eller påskynda byggandet af en tvärbana, som kunde bereda provinsen förbindelse med båda eller endera kusterna, Nordsjöns och Östersjöns. Jemte det Jemtland i Sundsvalls—Torpshammarbanan tecknat aktier för 100,000 kronor, har det nemligen erbjudit sig att, utan återbetalningsskyldighet eller anspråk på aktier, till staten öfverlemna 900,000 kronor. Detta har provinsen ansett sig kunna göra, för att snart erhålla en förbindelse med den ena eller andra kusten, hvarigenom i händelse af ett missväxtår provinsen kunde utifrån erhålla hjälp; men skulle nu ett uppskof på ett år ega rum och ett missväxtår för provinsen inträffa, då har den icke vunnit den påräknade nyttan af sin million att för ett dylikt olyckligt fall hafva en lättare kommunikation med de öfver 20 mil aflägna kusterna. För hvarje år, påbörjandet af afslutandet af tvärbanan uppskjutes, ökas också faran för ett missväxtår för denna på kommunikationer vanlottade landsdel. Jag ber att få lägga Utskottet detta på hjertat, jemte det jag hänvisar till ofvannämnda fullständiga utredning af

den rubbning i arbetsplan och skada för staten, som skulle uppkomma genom det ifrågasatta uppskofvet. För min del tror jag, att frågan är tillräckligt utredd för att kunna nu afgöras, och att i Stats-Utskottet sitta tillräckligt insigtsfulla och samvetsgranna män, för att, med den tid af Riksdagens sammanvaro som återstår, och som torde i år blifva längre än vanligt, moget pröfva frågan.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

Jag får slutligen anmäla, att detta mitt anförande, lika med de föregående talarnes, måtte få åtfölja den Kongl. propositionen till Utskottet.

Herr Brun anförde skriftligen: Mot Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående fastställande af sträckning för de delar af beslutade jernbanorna från Storvik till riksgränsen mot Norge, hvilkas riktning hittills icke blifvit slutligen bestämd, föranledes jag göra följande värdsamma erinringar och yrkanden, som jag anhåller måtte få åtfölja den nådiga propositionen till Stats-Utskottet.

Vid Riksdagens början uttalade jag i en motion, N:o 41, som jag värdsamt åberopar, samt sedermera jemte mig, uti en underdånig petition, de fleste Norrlands representanter den farhågan, hvartill vi redan då egde grundade anledningar, att den från Regeringen förväntade propositionen om bestämmandet af Norra stambanans sträckning icke skulle blifva sådan, att den kunde tillfredsställa Norrlands behof af förbindelsemedel med de södra delarne af riket och ej heller komma att lända det gemensamma fäderneslandet till rätt fördel.

Så vidt jag förmår uppfatta, har hvad som då befarades nu inträffat, och detta i mer än förväntad grad. Andå till namnet saknar man i den Kongl. propositionen det förbindelsemedel med det öfriga riket, hvarom Norrlands befolkning gjort sig förväntan och landet behöfver för sin utveckling. Den nådiga framställningen nämner icke ens en "Norra stambana", afsedd för hela Norrlands förbindelse med det öfriga riket, utan handlar i stället om "jernbanor från Storvik till riksgänsen mot Norge." Hufvudändamålet med den föregående riksdagar ifrågasatta och derigenom nu förväntade verkliga norra stambanan: de norrländska bygdernas ändamålsenligaste förbindelse med de sydligare delarne af riket, har i den nuvarande Kongl. propositionen ställts i bakgrunden, och den sekundära angelägenheten att komma till Norge har gjorts till hufvudsak; de af höjdskilnad och andra naturliga förhållanden beroende, högst väsentliga olikheter emellan de vestra och de östra delarne af den norrländska landsträckan hafva lemnats utan det afseende, de förtjena; den för ett fullständigt jordbruk tjenliga delen af Norrland med sin större befolkning har icke ansetts mera, snarare mindre förtjent af en lättad kommunikation, än de på jordmån, klimat och folk sämre lottade vestra delarne af landet; af Norrlands folk är det blott en obetydlig del, som skulle få något nämnvärdt gagn af jernvägen, om den anlades efter det Kongl. förslaget, och af landets näringar

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)

synes det vara trävarurörelsen, som framför allt afses och af samma förslag tillmätes den största betydelsen.

Sådant är det intryck, jag erfarit af den Kongl. propositionen, och jag kan derföre icke underlåta att uttala den öfvertygelse, jag hyser, att landets klimatiska och naturliga beskaffenhet, dess deraf beroende förmåga till en betryggande ekonomisk ställning, befolknings- och näringsförhållandena: med ett ord allt, hvarpå Norrlands tillväxt, sig sjelf och hela riket till gagn och styrka, beror, hade mera och annorledes, än som skett, bort få verka bestämmande vid förslaget om Norra stambanans läge inom Norrland.

Redan en flygtig tanke på Norrlands geografiska och fysiska beskaffenhet ingiiver väl gerna den föreställningen, att den norrländska odlingsbara och beboeliga jorden *icke* vidgar sig norrut, utan tvärtom af tvenne naturliga skäl afsmalnar mot norden. En stambana, som skall förmå gagna detta land såsom ett jordbruks- och industriidkande och befolkadt land, skulle väl derföre, enligt teorien icke böra gå närmare hafskusten söderut och aflägsna sig allt mera från densamma norrut, utan snarare tvärtom, eller efterfölja landets naturliga resurser för näring och beboelighet. I strid emot en sådan teori och i strid emot landets naturliga förhållanden och näringsvilkor, synes emellertid den stambana, som af Kongl. Maj:t är ifrågasatt, vilja komma att anläggas. Vid sitt inträde i det egentliga Norrland, straxt nedom helsinglandsgränsen är stambanan till läget bestämd 2 mil från hafskusten; uppkommen 10 mil nordligare till Hybo, är stambanan bestämd att ligga 5 mil från kusten; ännu 8 å 9 mil nordligare, vid "Ånge" är den ifrågasatt att komma 8 å 9 mil från kusten samt ytterligare 5 mil nordligare, eller vid "Gällö", är den nu föreslagen att läggas 14 mil från kusten, allt fogelvägen räknadt.

Bland näringsgrenar i Norrland vill det af de handlingar, som åtfölja den Kongl. propositionen, synas som att största afseendet fästats vid trävaruforslingens underlättande. Men ehuru jag sjelf idkar trävarurörelse och export, måste jag bekänna, att så storartad och välgörande Norrlands trävarurörelse under lugna tider och gynsamma konjunkturen än må vara, så statsekonomiskt oklokt, ja, rent af olyckligt anser jag det vara att, på de andra näringarnes bekostnad, medverka till, att den norrländska befolkningens existens skall blifva mera eller hufvudsakligen beroende af trävaruhandteringen. Trävarurörelsen är egentligen en handel, och den delar med handeln dess vanliga eventualiteter! Ett krig, en ofördelaktig konjunktur kan för ett eller annat år betydligt inskränka eller rent af afstanna trävarurörelsen, och det vore icke önskvärdt hvarken att jernbanan och ännu mindre att landets innebyggare skulle blifva för mycket beroende af en näring, som kan vara underkastad sådana vexlingar, utan det tryggaste och lyckligaste för landets innebyggare och för riket är tvifvelsutan, att befolkningen aldrig drages för mycket ifrån landets moder-näring, jordbruket, och de öfriga gamla näringsfången i Norrland, hvilka visserligen icke gifva så stor eller hastig vinst, men lemna

mera trygghet till varaktigt uppehålle. Man har också inom Norrland den erfarenhet, att i de socknar, der allmogen icke själf befattar sig med trävarurörelse, är välståndet jemnast och störst. När det därför är fråga om att föra Norrland framåt till utveckling genom lättade förbindelsemedel, så borde man icke gifva skogarne och trävarurörelsen företräde framför de odlingsbara bygderna och jordbruket, hvilka senare dock utgöra landets kärna i mer än ett afseende; och icke, på sätt det Kongl. förslaget innehåller, från dessa odlade och befolkade bygder aflägsna stambanan.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgården
mot Norge.
(Forts.)*

Då denna, på Norrlands framtid så väsentligt inverkan och jemväl för hela det öfriga riket viktiga byggnadsplan nu lägges under Stats-Utskottets och Riksdagens pröfning, kan jag därför icke underlåta att uttala mitt ogillande och afstyrkande af hela den af Kongl. Maj:t företrädesvis förordade linien Hybo—Välje—Ånge—Gällö, och endast för den af Kongl. Maj:t alternativt föreslagna linien Hybo—Välje—Torpshammar—Håsjö tillstyrka antagandet af blott den nordligare delen af densamma eller ifrån och med sjön Leringen till Håsjö, samt får yrka uppskof till nästa riksdag med bestämmandet af jernvägssträckningen söder om sjön Leringen, hvarigenom tillfälle beredes att bättre och fullständigare, än hittills skett, undersöka de båda ifrågasatta linierna emellan sjön Leringen och Hybo.

Visserligen har byggnadsstyrelsen uppgifvit, hvad som också förekommer i föredragande Herr departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, att "alla de frågor, som på bestämmande af de omtvistade särskilda jernvägsliniernas riktning genom ifrågasatt område böra inverka, äro för ändamålet tillräckligt utredda" — men för den händelse, att i detta yttrande skulle vara inbegripet meningen om den undersökning, jernvägsbyggnadsstyrelsen låtit under sistlidne höst förrätta å sträckan Elfsund—Wigge—Källsta eller Stödesjön, så vågar jag påstå, att undersökningen af denna sistnämnda ifrågasatta vägsträckning är förrättad på ett sätt, som är allt annat, än "för ändamålet tillräckligt". — Först och främst blef nemligen undersökningen från Hybo genom Delsbo och Bergsjö tingslag till Stödesjön sent anbefald; vidare blef den ännu senare företagen, så att den inföll på en otjenlig årstid mot inbrytande vinter, och slutligen har genom en egendomlig uppfattning af de önskingar, som uttalats till Kongl. Maj:t om denna undersökning, gränserna för densamma hållits så tränga invid de fixerade punkterna, att deraf härledt sig de krokur, som byggnadsstyrelsen upptagit på sin karta. Med något mera välvilja och tillmötesgående mot den ort, hvarför ifrågasatt undersökning blifvit begärd, hade den byggnadsstyrelse, som i två somrar "letat" efter en för sina tycken tjenlig väg att framkomma genom de aflägsna vestra vildmarkerna i Ljusdal, Ramsjö, Borgsjö och Torp, lätt kunnat finna en bekväm terräng för jernvägens framdragande genom norra Helsingland från Elfsund till vester om Stödesjön, helst det var denna styrelse bekant att en sådan belägenhet, om den på andra ställen saknades, fans åtminstone vester om Malung-sjön. Men lika litet som

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

styrelsen deraf velat betjena sig, lika litet har samma styrelse sedermera kunnat förmås att ens omnämna den handling rörande undersökning efter denna led, som under innevarande riksdag blifvit förrättad af löjtnanten vid Kongl. väg- och vattenbyggnads-corpsen Amundson och hvilken blifvit öfverlemnad till Herr Civil-ministern och otvifvelaktigt kommit styrelsen till handa och som visar att de af jernvägsbyggnadsstyrelsen kartlagda krokarna på denna ifrågasatta bandel äro ej blott onödiga, utan att vägen af dem beskrifvits en mil längre och stigningen gjorts ofördelaktigare, än i verkligheten behöfver vara.

I stället för att hafva låtit använda ett lika omsorgsfullt "letande" för att framkomma i den östra delen af landet, som i den vestra, har byggnadsstyrelsen låtit sig angeläget vara ej blott att framställa denna östra vägsträckning genom norra Helsingland såsom längre och ofördelaktigare, naturligtvis med synnerligt fästadt afseende på vägen till Ostersund — denna stad, hvars "stora vikt och betydelse" få lära kunna fatta så lifligt, som byggnadsstyrelsen — och med uteslutande af tanken på stambanans behöflighet för den östra och större delen af Norrland, utan styrelsen har särskildt sökt att förringa värdet af jordmän, folkmängdstillväxt och industrien i den östra delen af Helsingland, uppgifter hvilka de, som känna närmare denna landsdel, icke skänka något förtroende. Att jordmänen och klimatet i Delsbo och Bergsjö tingslag är af bättre och säkrare beskaffenhet, än i de vestligare belägna socknarne Ljusdal och Färila, och ojemförligt bättre, än på de små odlade eller odlingsbara fläckar, som på ett eller annat ställe kunna påträffas efter jernvägssträckningarne i höglandet ofvanföre Ljusdal, är så allmänt känt, att det icke behöfver bevisas. Hvarest jernvägsbyggnadsstyrelsen hemtat sin uppgift om folkmängdstillväxten inom Delsbo tingslag känner jag icke, men om under någon följd af år folkmängdstillväxten inom tingslaget stått så lågt, som byggnadsstyrelsen uppger, så ligger förklaringen öfver ett sådant förhållande deri, att socknarne Delsbo och Bjuråker likasom äfven den intillgränsande Bergsjö socken länge stått under laga skifte, deribland Delsbo i omkring 30 år och som först för ett par år sedan avslutades, — och medan en sådan förrättning pågår och upptagandet af nyhemman och bosättningar på utjordar förhindras, kan folkmängden ej anmärkningsvärdt öka sig, allra minst i samma grad, som under normalt förhållande. Trakten kring Dellsjöarne är inom Helsingland känd och värderad såsom en af Norrlands mera befolkade, fruktbaraste och bästa bygder. Oriktig är också den åsigt, byggnadsstyrelsen framställt, att jernbruken i denna trakt icke skulle lida brist på lättad kommunikation, utan att inskränkningen i jernstillverkningen skulle härröra deraf, att bruken med större fördel kunna på annat sätt realisera sina skogstillgångar. Det är nemligen en sanning, att de jernbruk, som ligga härstädes inuti landet, lida ganska mycket af den numera dyra landsvägsförslingen och att denna på sina ställen dels tvingat att helt och hållet nedlägga, dels föranledt inskränkning i jern-

tillverkningen. Och hvad särskildt beträffar dessa bruks trävaru-*Sträckning för*
rörelse, så drifves den från sådana, från bruken aflägsna skogar, *Stambanan*
hvarifrån kolen ej kunna med fördel köras till bruken, hvaremot *från Storrik*
sågtimmer och bjelkar kunna, här som annorstädes inom landet, *till riksgränsen*
nedflottas från de aflägsna skogstrakterna efter vattendragen i *mot Norge.*
många mil och på detta sätt nedföras till kusten och derstädes *(Forts.)*
tillgodogöras.

I den Kongl. propositionen framhålles den förmenta stora vigten af de södra orternas och framför allt hufvudstadens förbindelse med Trondhjem, och för min del anser jag visserligen att i *åtskilliga hänseenden* kan denna förbindelse vara nyttig. Men om just Stockholm, såsom handelsstad betraktad och hittills egande i Norrland sitt bästa handelsområde, får någon materiel fördel eller vinst af att jernvägarne i Norrland anläggas så, att de onödigtvis förlänga och försvåra den lätta förbindelsen emellan de mera befolkade och industriidkande Norrländska bygderna och hufvudstaden, men deremot göra förbindelsen möjligast bekväm till Norge och snart sagdt tvinga Norrlands handel att gå dit — derom hyser jag mycket tvifvel. Jag tror att det för Sveriges hufvudstad ingalunda är likgiltigt, hvilken riktning norra stambanan erhåller inom Norrland!

Genom mångårig bekantskap med Norrlands förhållanden är jag slutligen öfvertygad derom, att *endast de odlade, mera befolkade och med industri försedda bygderna i Norrlands kustland ega förmåga att sysselsätta och underhålla en stambana*, likasom ock att *endast om afståndet emellan stambanan och kusten är måttligt, denna förstnämnda kan komma att erhålla bibanor från kusten och derigenom vinna tillräcklig trafik*. I motsatt fall, om stambanan anlägges så aflägs från kusten, i den vestliga riktning, det Kongl. förslaget ifrågasätter, befarar jag att jernvägen blir till föga nytta för Norrland, att den blir för staten förlustbringande, att de dåliga resultatena af densamma komma att afskräcka från vidare jernvägsbyggnader i Norrland och att derigenom under en lång framtid tillbakahålles den utveckling, som, om man i stället vid jernvägsanläggningen följde den anvisning, Norrlands natur och näringsförhållandena lemna, kunde till Norrlands och hela rikets nytta genom den lättade kommunikationen kraftigt befordras.

Då jag sålunda är lifligt öfvertygad att, till förekommande af ett stort misstag, ett närmare aktgifvande på samt en fullständigare utredning af flera här vidrörda förhållanden torde vara nödvändiga, innan Riksdagen definitivt beslutar sig öfver jernvägsriktningarne ofvanför Hybo, då det derjemte synes vara en förspild kostnad att anlägga jernvägen i en så steril, ödslig och för trafiken otacksam trakt med sitt, i anseende till det höga läget, cirka 1,300 fot öfver hafvet, hårda och för färden vintertiden rent af vådliga klimat, som större delen af vägsträckan emellan Ljusdal och Torpshammar utgör; då det slutligen torde anses önskvärdt att kunna undvika så ofördelaktiga stigningar, som förekomma på denna bandel likasom på den ifrågasatta ännu vestligare, hvilka skulle för all framtid fördyra forslingen och hastigt

Sträckning för förnöta materielen, så torde allt skäl finnas till det *partiela uppskof* med Riksdagens beslut i förevarande jernvägsfråga, hvarom från *Stambanan* jag här förut gjort hemställan; och torde detta *partiela uppskof* till *Storvik* så mycket hellre låta sig utan olägenhet göra, som derigenom *riksgränsen* intet afsevärdt hinder lærer kunna uppkomma för arbetets påbörjande och bedrivande *mot Norge.* från och med sjön Leringen och norr ut till *(Forts.)* Håsjö.

Alltså får jag förnya min vördsamma tillstyrkan om bifall till den del af den utaf Kongl. Maj:t alternativt föreslagna jernvägssträckningen, som omfattar vägsträckan från och med sjön Leringen och norrut till Håsjö och derifrån öfver Dusanäsviken vesterut; men lika vördsamt påyrka uppskof till nästa riksdag med bestämmandet af jernvägsförbindelsen emellan Hybo och sjön Leringen.

På det att nästkommande Riksdag må sättas i tillfälle att kunna utvälja den fördelaktigaste förbindelsen emellan Hybo och sjön Leringen, vågar jag slutligen hemställa, att Riksdagen behagade hos Kongl. Maj:t anhålla om anbefallande af erforderliga noggranna undersökningar för att få fullständigt utredt hvad som af ofvan omnämnda löjtnant Amundsons verkställda undersökning redan lærer vara konstateradt, nemligen huruvida förbindelse-linien emellan Hybo och sjön Leringen kan på ett tillfredsställande sätt, utan någon betydligare vägförlängning, utan att besväras med sådana ofördelaktiga stigningar, som förekomma på de vestra alternativen, framdragas i riktning mot Dellsjöarne genom norra Helsinglands och Medelpads väl befolkade och med betydande industri försedda, för jernvägen och trafiken derå vida tjenligare och tacksammare bygder.

Jag förnyar min anhållan, att detta mitt anförande må få åtfölja remissen af den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Bennich: Ehuru jag har den äran att vara representant för en norrländsk provins och för en provins, som af det första alternativet skulle hemta den största fördel, så befinner jag mig dock i den lyckliga belägenhet, att jag, såsom boende hvarken i Hudiksvall eller Östersund, icke har något enskildt intresse i denna strid, utan kan, såsom jag förut har gjort och kanske någon gång med alltför varm ifver, så äfven nu med lika intresse omfatta Norrlands angelägenheter i allmänhet. Jag har således icke någon anledning att strida pro aris et focis för Kongl. Maj:ts förslag i detalj; men deremot har jag stor anledning att önska framgång åt det norrländska jernbanesystemets fullbordande, och det utan allt uppskof, liksom jag såsom representant anser mig uppmanad att bemöta så beskaffade invektiv, som här blifvit framkastade mot föredraganden för civilärenden. Jag tror icke, att någon man med besinning eller känsla af den aktning, man är skyldig en af Regeringens mest nitiske och kraftfulle ledamöter, kan med någon uppmärksamhet för det betydande arbete både till innehåll och omfång, hvarom den föreliggande propositionen bär vittnesbörd, säga, att frågan framkommit i ett beklagansvärdt skick. Jag tror icke, att man med fog kan mot Regeringen eller

de myndigheter, som handlagt detta ärende, rikta den förebräelsen, att det icke skulle vara utredt med all den omsorgsfullhet och oväld, som sakens vikt fordrar. För min del anser jag, att den Kongl. propositionen i detta afseende lemnar intet öfrigt att önska. Om det kan vara antagligt, att frågans behandling hos Regeringen har en eller annan dag eller till och med vecka blifvit förlamad genom tanken på ett annat "antingen — eller", så borde åtminstone förebräelsen därför icke utkastas från ett håll, som så mycket bidragit till att framkalla just denna tanke.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

Den siste talaren, hvars vidlyftiga anförande jag icke kunde med uppmärksamhet följa, tillät sig emellertid en anmärkning, hvilken jag anser mig berättigad och pliktig att upptaga till bemötande, den nemligen, att vår jernvägsstyrelse skulle gjort sig skyldig till partiskhet vid undersökningen af de ifrågasatta jernvägssträckningarne. Man bör efter min tanke, huru lifligt intresserad man än må vara för sin orts fördel, dock söka tillbakahålla yttranden, som äro så förnärmande som detta för en aktad embetsmannacorps. Genom att på sådant sätt gifva luft åt sitt missnöje vinnes icke den sak, man vill förfäktas. I afseende på riktningen och byggnads sättet af de ifrågasatta banorna skall jag för närvarande icke inlåta mig i några detaljer. Dessa detaljer komma att granskas af Stats-Utskottet; och jag tror, att Utskottet genom denna granskning skall finna vägledning för sin uppfattning, af hvad som ur allmän synpunkt är det bästa och nyttigaste. Innan jag slutar, ber jag dock att få åberopa en stor auktoritet i jernvägsfrågor, nemligen Öfverste Ericson. Jag vet icke, hvar det yttrande förekommer, på hvilket jag nu syftar; men jag har det dock i minnet. Det lyder ungefär sålunda: "Om jag bygger en dyr bana, så svider det nog för stunden, men det glömmes snart. Bygger jag deremot en bana i felaktig riktning, bygg-r jag den med lutnings- och krökningsförhållanden, som i all framtid komma att tynga på trafiken, så glömmes det aldrig". Det är alldeles gifvet, att, om man också kan nöja sig med svåra lutnings- och krökningsförhållanden, så länge trafiken är liten, såsom den vanligen är i början, då banan nyss blifvit öppnad, så komma dock olägenheterna deraf att växa och mångdubblas med trafiken; och det glömmes aldrig. I detta afseende ville jag lägga Stats-Utskottet på hjertat att se till, huru förhållandena komma att gestalta sig med det andra alternativet i den Kongl. propositionen. I detta alternativ äro lutningsförhållandena sådana, att, om det någonsin skall blifva någon större trafik på de norrländska banorna, hvilket jag för min del är öfvertygad att det blir, så komma dessa lutningsförhållanden att visa sig alldeles olidliga. Om man vid detta förhållande fäster behörigt afseende under granskningen af Kongl. Maj:ts förslag, så tror jag, att hvarken Stats-Utskottet eller Riksdagen skall blifva villrådiga i bedömandet af hvilketdera af de framlagda alternativen är det rätta.

Herr Wallenberg: Den ärade representanten från Jemtland, som först yttrade sig, har uppkallat mig att ännu en gång, ehuru

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)

ogerna, taga ordet. Han yttrade nemligen, "att sådana förberedande åtgärder af byggnadsstyrelsen blifvit vidtagna, att det nu skulle vara en ofantlig ekonomisk förlust att icke bygga deruppe på norra delen af dessa bansträckningar". Om Riksdagen skulle låta binda sig i sina beslut af så beskaffade åtgärder, vore Riksdagens beslutanderätt *afri*; ty om byggnadsstyrelsen blott lät föra ihop kärror, hackor och spadar på någon punkt, nödgades Riksdagen derigenom foga sig efter byggnadsstyrelsens åtgärder. Nu är det händelsen att från den färdiga östra stambanan blifvit forslad något jernvägsmateriel till Torpshammar, men den ligger der troligen i godt förvar.

Ett annat motiv af lika underhålligt beskaffennet är det mycket generösa tillbudet af Jemtlands läns landsting af 900,000 kronor, om sträckningen af jernvägen blir sådan som det vill. Jag tror, att hela kostnaden för denna jernväg går till 31 millioner kronor, och 900,000 kronor är icke mer än 3 procent deraf; och är det på det viset, som statens jernvägsanläggningar skola bestämmas, att de ovilkorligen skola gå i alla de krökar, som kunna af landsting önskas, emot det att man erbjuder 3 procent af anläggningskostnaden, då komma vi snart till den tidpunkt, då statens jernvägar *icke* komma att bära sig. Det är snarare en olycka än en lycka att få dessa 900,000 kronor, ifall detta skulle inverka på riktningen. Jag säger icke, att det är en missriktning; men på det motivet vill jag icke tro, att Stats-Utskottet fäster det ringaste afseende. Hvad Sundvall—Torpshammarbanan angår, har man redan trott sig finna, att det är begånget ett misstag, att den icke är bredspårig, och detta är ytterligare en anledning att det icke brådskar med att bygga fortsättning för statens räkning, förrän det enskilda bolaget hinner omgöra sin bana, hvarpå man lär vara betänkt. Det må kanske medgifvas, att jernvägar i Norrland icke kunna undvikas, äfven om det icke är så alldeles påtagligt, som somliga vilja göra sannolikt, att de komma att bära sig. Det tror jag kommer att dröja. Men när man gick in på att bygga jernvägar i Norrland — hvilket jag för min del icke motsatte mig — tänkte man sig, att man skulle slippa med *en* stambana, eller att man skulle försöka att få *en* bana, som kunde förmedla de båda intressena *så långt upp som möjligt*, och att dessa icke skulle skilja sig vid en mycket sydligare punkt än man först hade anat. Det har visserligen blifvit sagdt och står att läsa i den Kongl. propositionen bland många andra besynnerliga uttryckssät, "att den ifrågasatta tvärbanan till riksgränsen tillsammans med den uppåtgående linien kunde uppfattas såsom *en sammanbindningsbana mellan rikets hufvudstad och Trondhjems isfria hamn vid Vesterhafvet*". Jag tror, det låter något; men vi hafva en sammanbindningsbana emellan Stockholm och Christiania och en emellan Stockholm och Göteborg och med dessa kan väl icke denna nya föreslagna sammanbindningsbana emellan Stockholm och Trondhem i något afseende komma att täfla. Jag kan visserligen icke nu uppgifva miltalet; men säkert är, att det är så betydligt längre, att det icke kan blifva fråga om någon täflan.

Det

Det har jemväl blifvit sagdt af den talare, hvars yttrande nu uppkallat mig, att det icke vore möjligt eller af vigt, att norrländingarne förenade sig om denna fråga. Jo! det är af stor vigt, jag hemställer till dem, som varit med litet längre, om det icke förut gått till på det viset, att då de, som icke varit hemmastadda med lokala förhållanden, önskat att få kunna draga några säkra slutsatser af det allmänna omdömet i de särskilda landsbygderna, huru jernvägen skulle läggas, har man utverkat sig ett uppskof för att få en sådan sammanjemkning af de olika åsigtterna till stånd, och på det att Riksdagen icke skulle helt enkelt efter personliga tycken och vänskapliga förhållanden afgöra så viktiga frågor i afseende på landets framtida ekonomiska utveckling. Det är därför icke så betydelselöst, om från första början, innan jernvägen fortsattes, mer än hälften af norrländingarne är missnöjd med sträckningen; men det är för sakens egen skull och för den inkomst, jernvägen kan komma att lemna, af stor vigt att man försöker att få så många som möjligt inom de orter, der jernvägen skall gå fram, att blifva belåtna med den sträckning, som af Regeringen och Riksdagen varder bestämd.

Att samme värde talare afgifvit en protest emot min uppgift, att frågan hvilat till följd af civilministerns iråkade obeslutsamhet, bevisar blott, att man äfven kan protestera emot — sanningen!

Herr Asplund: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång tagit till ordet; men det har skett för att i största korthet rätta något missförstånd, som tyckes herska hos den siste talaren, och det är icke blott i den punkt, som jag ansett mig skyldig att vidröra, utan i många andra afseenden, som denna hans missuppfattning synes ega rum. Han har då yttrat, att jag skulle sagt, att det bidrag, som Jemtlands läns landsting lemnat till tvärbanan, skulle vara gifvet under vilkor, att det skulle inverka på banans sträckning. Detta har icke varit händelsen. Då jag vidrörde detta bidrag, var det endast för att fästa Stats-Utskottets och Kammarens uppmärksamhet, att det var gifvet under förutsättning att påskynda banan. Samme talare har antydt, huru ringa detta bidrag vore i förhållande till anläggningskostnaden, och att det endast utgjorde 3 procent deraf. Jag trodde, att han var större penningekarl, än att han icke ansåg 3 procent äfven vara penningar; men detta bidrag må vara större eller mindre, är det dock alltid ett bevis, att denna landsort väntar att snart få jernvägen påbörjad.

Vidare har han sagt, att om Byggnadsstyrelsen skulle få vidtaga anordningar i afseende på arbetet, och det skulle anses som ett motiv för Riksdagen att besluta från hvilken punkt, jernvägsarbetet borde börjas, så skulle följaktligen dessa anordningar inverka på Riksdagens beslutanderätt. Jag hade icke trott, att det var Riksdagen, som beslutade dylika anordningar, utan att den öfverlemnade till Kongl. Maj:t att, efter förslag af Byggnadsstyrelsen, bestämma hvar arbetet skulle börjas; och det torde

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)

också vara riktigt, att Byggnadsstyrelsen på förhand vidtagit nödiga anordningar, för att kunna börja arbetet på de lämpligaste punkter på tvärbanan, så snart beslutet om dess sträckning fattats.

Herr Frisk: Det är med den största förvåning jag tagit del af nu föreliggande nådiga proposition rörande sträckningen af jernvägarne norr om Hybo, enär jag af nämnda proposition funnit, att Kongl. Maj:t, ehuru frågan gälde fortsättningen af *Norra stambanan*, ej behagat fästa något afseende vid den petition, som 20 af Norrlands representanter vid riksdagen i början af sistlidne Februari till Kongl. Maj:t inlemnad rörande nämnda stambana, utan synes det nu att Kongl. Maj:t fästade större afseende på en del af provinsen Jemtlands än på hela det öfriga Norrlands intresse, hvilket ej kan annat än både förvåna och smärta mig.

Nu föreliggande Kongl. förslag stöder sig på det memorial i ämnet som Styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader den 30 sistlidne Mars till Kongl. Maj:t ingifvit; men Kongl. Maj:t har då ej byggt på någon säker grund, enär flera suppositioner och uppgifter i nämnda, den Kongl. propositionen åtföljande memorial ej äro fullt riktiga eller sanningsenliga. Så t. ex. har Byggnadsstyrelsen i sitt memorial å sidan 17 tillåtit sig ett yttrande rörande jernstillverkningen inom den del af norra Helsingland, som skulle genomlöpas af jernvägen, om den blefve byggd emellan Hybo, Elfsund, Johannisfors och Torpshammar, eller Hybo, Elfsund, Malungen och Stödesjön, hvilket icke är med verkliga förhållandet öfverensstämmande, åtminstone hvad angår Strömbackaverken, hvilket ock synes af ett intyg af den 3 dennes utgifvet af f. d. förvaltaren vid Strömbacka bruk, Herr C. A. Högberg, som jag nu håller i min hand och hvilket intyg jag ock anhåller få till Stats-Utskottet öfverlemnna. Likaså äro flera af de utaf Byggnadsstyrelsen gjorda beräkningarne af folkmängden efter 2 mils rayon å de olika linierna ej med sanningen öfverensstämmande och hvarom behöriga utredningar uti Medkammaren nu torde vara framlagda.

Om jag nu öfvergår till granskningen af sjelfva förslaget om jernvägssträckningarne, så tror jag att de fleste af Riksdagens medlemmar skola noga betänka sig, innan de samtycka till byggandet af någondera utaf de af Kongl. Maj:t söder om tvärbanan Sundsvall—riksgränsen föreslagna sträckningarne: Hybo, Wälje och Ånge, eller Hybo, Wälje och Torpshammar, då jag nu ber att få fästa Herrarnes uppmärksamhet på att å den förra bansträckningen förekommer ej mindre än 2 mil 2,500 fot stigningar af 1 på 60 och 1 mil 2,100 fot af 1: 60 till och med 1: 79, och på den senare ej mindre än 3 mil 14,000 fot af 1 på 60 och 22,600 fot af 1: 61 till och med 1: 79, hvarförutan den förra skulle framgå på höjder af till och med 1,270 och den senare af 1,380 fot öfver hafvet. Tro Herrarne, att någon opartisk person, som rätt betänkt dessa förhållanden, vill rösta för att en statens stambana bygges med så svåra stigningar och så högt öfver hafvet som jag nu omnämnt, då sådana kunna undvikas? Och huru skulle det kunna

gå vid trafikerandet af dylika banor under t. ex. en så sträng vinter som den nyss slutade? Månn tro man ej skulle riskera att under så svår vinter bantågen å nämnda, så högt öfver hafvet belägna, jernvägar skulle kunna blifva alldeles insnöade och de medföljande människorna frysa ihjel på resan genom dessa så glest befolkade trakter?

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

Väljer man deremot, för Norra stambanans fortsättning från Hybo till tvärbanan, linien: Hybo, Delsbo, Elfsund, Malungen och vester om Stödesjön, så undvikas nu nämnda svårigheter, enär denna jernväg skulle framlöpa genom tätt befolkade, odlade och god industri egande bygder på en mycket tjenlig terräng, der stigningar af 1 på 60 ej äro fullt en mil långa, och der banan skulle framgå på höjder af *högst 500 fot* öfver hafvet — på denna linie skulle ock jernvägen komma att träffa flera nu i anseende till de nu, och flera år här förut, i dessa trakter rådande höga försellönerne af 25 å 30 öre, ja till och med deröfver per centnermil, dels alldeles nedlagda, dels till sin rörelse mycket förminskade jernbruk och sågverk med stora skogstillgångar, deraf bland de förra: Strömbacka-verken, som hafva mer än 140,000 och de Ströms bolag tillhöriga jernbruken Franshammar och Andersfors, som hafva mer än 40,000 tunnland skog, och hvilka egendomar, om jernvägen skulle sträckas förbi dem, skulle komma att tillföra densamma högst betydliga inkomster. Då likväl nu det torde behövas, så väl att statsverket undersöker den af Löjtnanten vid Väg- och vattenbyggnads-corpsen, Herr A. Amundson undersökta vägsträckan emellan sjön Malungen och Stödesjön, som ock å nya linien Hybo, Wälje, Torpshammar för att kunna undvika å den senare nu varande så svåra stigningarne och stora höjder öfver hafvet, samt dessutom denna Kongl. proposition så sent till Riksdagen inkommit, så torde skäl vara att heit och hållet uppskjuta frågans afgörande till nästa riksdag, eller att åtminstone ej nu bestämma byggandet af annan del af nu föreslagna jernvägssträckningarne än den emellan sjön Leringen och Häsjö.

Detta mitt yttrande anhålles vördsamt måtte få åtfölja den Kongl. propositionen till Stats-Utskottet.

Herr Beijer: Då här i ett yttrande förekommit den anmärkningen mot Jernvägsbyggnads-styrelsen, att den skulle hafva varit partisk i afseende på undersökningen af den ena jernvägssträckningen, anser jag mig böra yttra några ord till bemötande af denna anmärkning. Jag vill då förklara, att undersökningarne blifvit gjorda efter samma plan och lika noggrant på alla linierna, och att, då de hafva en omfattning af 50 å 60 mil, det är tydligt och klart, att de icke kunna vara så detaljerade, som de hvilka framdeles verkställas, innan banan bygges. Då undersökningarne således äro utförda efter samma grund på alla alternativen, bör man kunna antaga, att den första undersökningen är tillförlitlig för bedömande af de olika jernvägsliniernas tekniska företräden. Om nu en ny undersökning skulle göras, så skulle den ju, för att icke blifva partisk för den ena eller andra linien, verkställas å

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

alla de ifrågasatta alternativen och göras så noggrann, att man kunde vara fullt öfvertygad, att inga bättre linier skulle kunna finnas; men så beskaffade undersökningar fordra stora kostnader och flera års arbeten, ty på ett år kunna de icke medhinnas. Jag kan således försäkra, att någon partiskhet icke har funnits hos styrelsen, hvilket så mycket mindre kan vara att antaga, som styrelsen icke har annan uppgift än att utreda förhållandena.

Det är besynnerligt, att uti en underdånig ansökan, som under sistlidne Februari månad inkom till Kongl. Maj:t, har man, under uttalande af den öfvertygelse, att den af de jemtländske komiterade föreslagna sträckningen af stambanan från Hybo till Gällö icke skulle medföra något nämnvärdt gagn för det östra Norrland, anhållit, att Kongl. Maj:t, derest förevarande fråga finnes fullt utredd, ville i nåder för Riksdagen föreslå den beslutade jernvägens byggande efter östra alternativet, men att, i motsatt händelse, Kongl. Maj:t måtte med framläggande af förslag till banans riktning från Hybo norr ut låta åtminstone anstå till ett annat år, då erforderlig utredning och fullständigare upplysningar om det ena eller andra alternativets verkliga företräde hunnit till fullo beredas. Det förefaller mig, som om man härmed ville säga, att om Kongl. Maj:t ville föreslå det östra alternativet, så vore undersökningarne fullständigt verkställda, men att, om det vestra alternativet skulle väljas, så skulle en ny undersökning erfordras.

Beträffande åter det andra skäl, som här framhållits för ny undersökning, nemligen att en profilritning blifvit inlemnad, som skulle visa en betydlig förbättring på det östligaste alternativet, och att banan derigenom skulle förkortas, så hvarken vill eller kan jag yttra mig härom. Jag tror i allmänhet icke på några så beskaffade profilritningar, förr än jag sett detaljerad undersökning och kostnadsberäkning. Sådana profilritningar och provisoriska undersökningar hafva många gånger tillförene blifvit till styrelsen inlemnade, men när man har kommit till närmare granskning deraf, hafva de oftast befunnits otillförlitliga. Jag tror, att styrelsen i sitt i ämnet afgifna utlåtande har fullständigt redogjort för alla omständigheter, som i denna sak böra tagas i betraktande, och att den undersökning, som skett, är så fullständig som fordras för frågans bedömande, så att här icke kan vara skäl för uppskof, hvilket dessutom skulle vara förenadt med stora kostnader. Man kan härvid visserligen säga, att de medel, som redan äro anslagna, icke förslå till utförande af den fastställda delen af stambanan, och att ett uppskof således icke skulle medföra någon olägenhet, men att ett sådant åstadkommer en menlig rubbning i arbetsplanen är ganska säkert. Jag anser, att man icke bör försumma ett sådant år som det innevarande, då man har förhoppning om minskade arbetskostnader samt god tillgång på arbetare, då icke så vidtomfattande jernvägsarbeten i år förekomma som under de föregående åren. Jag anser mig nu för närvarande icke behöfva vidare yttra mig i denna sak. Jag har gjort reda för min åsigt i Jernvägsbyggnads-styrelsens utlåtande, hvilket jag hoppas att Stats-Utskottet skall närmare granska. Det finnes dock

ännu en omständighet, som jag anser mig böra fästa afseende vid, nemligen det påstående man fått höra, att hela Norrland skulle önska den östra sträckningen. Jag tror mig nästan kunna visa, att så icke är förhållandet. Befolkningen inom Helsingland uppgår till 97,000 människor, af hvilka omkring 60,000 bo söder om Hybo, och för dem kan det icke vara af någon fördel att få en omväg, om de vilja fara norrut. Inom Jemtlands län utgör invånarnes antal 71,000, och af dem önska de fleste det vestra alternativet. En sådan önskan har äfven blifvit uttalad i en underdånig ansökan från Arbrå, Jerfsö, Ljusdals, Färila och Ramsjö socknar inom Helsingland, och antalet invånare inom dessa socknar uppgår till 15 å 20,000, och jag skulle bra mycket misstaga mig om det icke inom Medelpad finnes omkring 20,000 personer som anse det vestra alternativet, som går 8 å 9 mil in i landet, för det fördelaktigaste. Sammanräknar man nu alla dessa invånare, så utgöra de omkring 160,000 af de 315,000 som finnas inom det område denna fråga närmast berör, ty vi böra icke gå till den befolkning, som finnes norr om Ångermanland, utan att i så fall äfven taga den söder om Helsingland befintliga med i beräkning. Jag skulle derföre tro, att man åtminstone icke kan säga, att hela Norrland önskar det östra alternativet.

*Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)*

Herr Brun: En representant från Jemtlands län har lagt mig till last, att jag skulle hafva begagnat ett sådant uttryck, som att Jernvägsbyggnadsstyrelsen skulle hafva visat partiskhet i denna fråga. Något sådant uttryck har icke undfallit mig. Deremot har jag sagt, att den uppgift, som Byggnadsstyrelsen meddelat och som finnes omnämnd i Herr Departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, nemligen att alla de frågor, hvilka på bestämmandet af banans riktning genom det omtvistade området borde inverka, vore för ändamålet tillräckligt utredda, icke är riktig med afseende å den östra sträckningen, och jag förstår icke annat, än att jag har rätt att yttra min mening, äfven om den strider mot den åsigt, som Byggnadsstyrelsen eller någon annan äfven högre myndighet hyser. Jag har vidare sagt, att med något större välvilja och tillmötesgående mot den ort, som här är i fråga, skulle Byggnadsstyrelsen hafva kunnat finna en något beqvämare väg, denna styrelse, som i två somrar *letat* efter en sådan väg. Detta ord "*letat*" har jag icke tagit af mig sjelf. Det förekommer flera gånger i den Kongl. propositionen, hvarur jag således hemtat det; uttrycket är också betecknande! Och om styrelsen "*letat*" på den ena sträckningen men icke på den andra, är detta en sak, hvarom jag icke vill vidare yttra mig, än att jag säger, att den undersökning, som egt rum på den östra sträckningen, *icke är så fullständig, som den borde vara.* Då jag likväl blifvit uppkallad att å nyo yttra mig, vill jag tillägga, att de ingenjörer, hvilka Byggnadsstyrelsen utskickade för att undersöka den östra sträckningen, blefvo af personer, som voro bekanta med trakten, anvisade, hvart de borde gå för att finna en beqvämare väg, men att de då svarade: "Nej, vi hafva icke fått order att gå ditåt."

Sträckning för
Stambanan
från Storvik
till riksgränsen
mot Norge.
(Forts.)

Jag har vidare yttrat, att Byggnadsstyrelsen låtit sig angeläget vara att söka nedsätta vissa förhållanden i Helsingland, då den bland annat sagt, att bruksrörelsen icke skulle lida af landsvägsförslingen. Jag bestrider detta styrelsens påstående, ty dessa bruk lida ofantligt mycket deraf, och jag skulle kunna bifoga bevis derom från förvaltarna vid bruken. Likaledes skulle jag kunna styrka, hvad jag uppgifvit derom, att jernstillverkningen icke minskats för att i stället vinna på trävarurörelsen. Det är nemligen för den, som känner till skogshandteringen, nogsamt bekant, att det icke går an att köra kol eller annat ur skogarne huru lång väg som helst, att man vidare vid all utdrifning ur skogarne måste följa de naturliga underlättande förhållandena, d. v. s. följa lutningarne efter ned mot vattendragen, och jag tror, att man skall få en bitter erfarenhet om misstag i detta afseende, om ifrågasvarande jernväg anlägges i den riktning Kongl. Maj:t föreslagit.

Jag skulle kunna än vidare ådagalägga den betydelse, som Norrland i sin helhet i denna fråga har gent emot Jemtland, men jag tar mig friheten hänvisa till hvad jag redan dels i min motion, N:o 41, dels i dag anført, till så afsevärda förhållanden som klimat, jordmån, befolkning, industri, skatter o. d., och jag är öfvertygad att dessa talande skäl icke kunna vederläggas.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och den Kongl. propositionen jemte yttrandena hänvisades till Stats-Utskottet.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial N:o 72, i anledning af fullmäktiges i Riksgäldskontoret framställning angående begärd inlösen af två svenska statsobligationer.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial:

N:o 73, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående statsverkets spanmålsrörelse, undsättningsfonden och f. d. magasinsfonden samt en af fullmäktige i Riksgäldskontoret i afseende å bokföringen af undsättningsmedlen gjord framställning; och

N:o 74, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 45, angående förändrad reglering af skjutsväsendet.

Vid punktvis skedd föredragning af Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial N:o 75, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande anslag under riksstatens åttonde hufvudtitel, godkändes

de i 1:sta—6:te punkterna föreslagna voteringspropositioner och den 7:de punkten lades till handlingarne.

Vid punktvis skedd föredragning af Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial N:o 76, med förslag till sammanjemkning och voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatsens nionde hufvudtitel, biföll Kammaren Utskottets i 1:sta punkten gjorda hemställan, godkände de i 2:dra, 3:dje och 4:de punkterna föreslagna voteringspropositioner samt lade 5:te punkten till handlingarne.

Efter föredragning af Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial N:o 77, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å punkten Litt. A utaf Utskottets utlåtande N:o 68, angående indragning af Kommerskollegium m. m., blef den deri intagna voteringspropositionen af Kammaren godkänd.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial N:o 78, med svar i anledning af erhållen återremiss å tvänne punkter af Stats-Utskottets utlåtande N:o 68, angående indragning af Kommerskollegium m. m.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 1 dennes bordlagda utlåtande N:o 1, i anledning af dels Riksdagens år 1874 församlade revisorers förslag angående öfverflyttning till Riksbanken af Riksgäldskontoret nu åliggande lånerörelse, och dels en inom Andra Kammaren i samma ämne väckt motion.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets den 1 dennes bordlagda memorial N:o 24, rörande Riksbankens fordran hos Södertelje kanalbolag.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, angående tullbevillningen. *Ändringar i Tulltaxan.*

28:de punkten.

Grefve Hamilton, Hugo: Jag anhåller, att Kammaren måtte, i öfverensstämmelse med dess under sista plenum fattade beslut, afslå äfven denna punkt.

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

Herr Svanberg: Då jag skulle kunna anses hafva personlig fördel, om Utskottets förslag i denna punkt bifölles, anser jag mig så mycket mer manad att, med åberopande af hvad jag vid början af öfverläggningen angående detta betänkande yttrat, yrka afslag å den föreliggande punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå, som med ja besvarades.

29:de punkten.

Afslogs, uppå yrkande af Grefve *Hamilton, Hugo.*

30:de punkten.

Grefve *Hamilton, Hugo*: Jag anhåller, att Kammaren måtte, med bifall till hvad denna punkt innehåller i afseende på Herr Hedlunds motion, afslå punkten i öfrigt.

Herr Hedlund: Jag vill icke visa mig mindre generös än en föregående talare, hvarför äfven jag yrkar afslag å punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition derå, att Kammaren, med bifall till Utskottets hemställan om afslag å Herr Hedlunds yrkande om tullfrihet för halsduksvalkar, skulle afslå punkten i öfrigt, hvilken proposition med ja besvarades.

31:sta punkten.

Bifölles.

32:dra och 33:dje punkterna.

Afslogos, uppå yrkanden af Grefve *Hamilton, Hugo.*

34:de punkten.

Mom. a.

Herr *Ekman, J. J.*: Den föregående diskussionen öfver det föreliggande betänkandet lemnar visserligen icke mycken förhoppning, att ett förslag, som afser bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit, skall kunna vinna Kammarens bifall. Jag ber emellertid att få yttra något med afseende på det nu föredragna momentet. De anledningar, som hufvudsakligen verkat till afslag å Utskottets förslag i detta betänkande, hafva, enligt hvad diskussionen gifver vid handen, bestått i dels farhågan, att statens in-

komster skulle allt för mycket minskas, dels att man icke velat gå den revision i förväg, som man antagit bör komma att ega rum vid den tid, då en förnyelse af den franska traktaten kan komma att ega rum, dels ock att man ansett, att då tullbetänkandet blifvit behandladt af Bevillnings-Utskottet och icke af någon för detta ärende särskildt tillsatt komité, det vore att antaga, att icke samma konsekvens gjort sig gällande, som om en dylik komité behandlat ämnet. Men om man nu skulle kunna påvisa en bestämd inkonsekvens i nu gällande bestämmelser, skulle jag väl icke tro, att Kammaren är alldeles döf för en framställning, som afser rättelse deraf. Det är just med afseende på det nu föredragna momentet, som jag tror, att förhållandet är sådant, att det verkligen med skäl bör beaktas. Såsom bekant, äro råa hudar befriade från all tull vid införsel så väl i Sverige som i Norge. Enahanda förhållande eger rum med sulläder och bindsulläder vid införsel från Norge till Sverige. Vi hafva också sett af Utskottets betänkande, att öfver en fjerdedel af det sulläder och bindsulläder, som införes till riket, har kommit från Norge. Detta förhållande egde rum redan innan mellanrikslagen blef beslutad och antagen, och ehuru redan då större delen infördes tullfritt, nemligen öfver Iddefjorden, är dock att antaga, att genom mellanrikslagen denna qvantitet snarare kommer att ökas än minskas, hvarjemte det ligger i sakens natur, att en rörelse som visar sig vara förmånlig skall allt mer och mer tilltaga. Det synes mig då verkligen vara allt skäl, att vi gå in på Utskottets förslag att nedsätta tullen på sulläder och bindsulläder m. m. till sex öre från den nuvarande tullen, 10 öre, hellre än att riskera att införseln från Norge, hvarpå staten icke har någon inkomst, allt mer och mer tilltager. Derigenom skulle mera kunna införas utifrån än hittills, och då en tull af sex öre är fullt så hög som den i Norge, synes mig, att ett tillräckligt skydd derigenom kommer den inhemske tillverkaren till godo. Jag anhåller således om bifall till Utskottets förslag i mom. a.

Herr Wallenius: Sedan protektionismens fana blifvit höjd i denna Kammare och majoriteten samlat sig omkring densamma, lönar det väl icke mödan att här tala om billigheten af att nedsätta tullen på åtskilliga artiklar, men jag kan dock icke underlåta att i denna sak yttra några ord i jordbrukarnes intresse, hvilket ligger mig så ömt om hjertat, att jag gerna vill föra deras talan. Såsom Herrarne veta, äro de tryckta af ofantligt stora skatter och onera, såsom att underhålla vägar och grusa dem m. m., men icke nog härmed, man vill genom bibehållande af tull fördyra i fråga varande för dem nödvändiga beklädnadsartiklar och derigenom öfver höfvan anstränga deras betalningsförmåga. Om brist på arbetare uppstår, äro industriidkarne i tillfalle att genom mångdubblad aflöning skaffa sig sådana, då deremot denna utväg icke står öppen för den jordbrukande klassen, som derigenom skulle gå under. Det är på denna grund jag vill framföra jordbrukarnes rimliga anspråk på tullnedsättning. Det vare nog sagdt

*Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)*

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

i denna sak! Framtiden skall visa om icke detta intresse skall behjertas. Jag hoppas det, ty det är en gifven sak, att jordbruket måste gå framåt, och att man måste tillgodose dess berättigade behof. Jag får yrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Nordenfalk: Jag anhåller att få yrka bifall till Utskottets förslag i denna punkt. Vid den öfverläggning, som förevar här i lördags, hade man tillfälle att se, att, sedan Kammaren något hemtat sig från det intryck, som den då framställda nog mörka finansiella taflan förorsakade, röstantalet vid följande voteringar stälde sig någorlunda lika på båda sidor, och jag vågar tro, att, sedan man nu haft tid ytterligare tänka på saken, farhågorna för landets finanser icke skola hindra Kammaren att bifalla hvad som här blifvit af Utskottet föreslaget. Kammaren kan ock derigenom visa, att den vidhåller de åsichter, som i senare tid varit rådande beträffande tullagstiftningen, och jag tror dessutom, att, om man under förnyadt framhållande af finansiellt tvång afsloge den här ifrågasatta tullnedsättningen, skulle detta kunna ogynnsamt inverka på de gemensamma voteringar, som snart komma att ega rum, ty om nu en ytterlig sparsamhet skulle i hast göra sig gällande, säge det ju ut som om nöden stode för dörren, då man naturligtvis måste afslå *allt* ej absolut nödvändigt. Jag tror för min del icke, att det med ens blifvit så farligt, och anser, jag upprepar det, att Kammaren bör begagna detta tillfälle att visa, det den verkligen fortfarande hyllar samma frisinnade åsichter i tullfrågor som hittills.

Jag förnyar min anhållan om bifall till Utskottets föreliggande förslag.

Herr Odelberg: Jag uppkallades att yttra mig i frågan, hufvudsakligen då jag hörde en föregående talare, som sade sig föra jordbrukarnes talan, i deras intresse yrka bifall till den föredragna punkten. Jag tror mig också något förstå jordbrukarnes intresse, men kan icke medgifva, att deras intresse står i någon strid mot fabrikanternes. Jag måste således, oaktadt jag förer samma intresses talan som han, yrka, att Kammaren, med bibehållande af de grundsatser, som här i lördags uttalades, måtte afslå punkten.

Herr Rydqvist: Då yrkande på afslag å den föredragna punkten redan blifvit framställt, kan jag inskränka mig till att blott påpeka, att den föreslagna tullminskningen icke är af obetydlig vikt såsom statsinkomst betraktad, emedan af ifrågavarande artiklar importerades år 1873 icke mindre än 2,244,863 skålpund, hvarå tullnedsättningen skulle uppgå till 94,800 kronor. Då sålunda här är fråga om ett betydligt belopp, och Kammaren med stor majoritet redan uttryckt den åsigt, att statsverket behöfver tullinkomsterna efter nu gällande tariff, får jag instämma med den siste ärade talaren och yrka afslag å denna punkt.

Herr Svanberg: Det hufvudsakliga skäl, hvarföre Kam-

marens majoritet afslagit Bevillnings-Utskottets i föregående punkter af detta betänkande framställda förslag om tullnedsättningar, har varit, att man otvifvelaktigt inom kort tid har att emotse en revision af nu gällande tullbestämmelser, hvilken revision kommer att verkställas af personer, utsedde af regeringen, eller med andra ord, att förslag om förändringar i tulltaxan framkommer på det sätt, som här förut i allmänhet varit brukligt och som alltid läser tillämpas i det fria England, der i parlamentet icke till behandling upptages något förslag om förändringar i tullsatser, som icke först passerat regeringen. Då detta skäl äfven torde ensamt vara tillfyllestgörande i afseende på den nu föredragna punkten, anhåller jag om afslag å densamma.

*Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)*

Herr Ekman, Carl: Jag har blifvit uppkallad på grund af det yttrande, som Friherre Nordenfalk nyss fälde. Han erinrade om, huruledes denna Kammare skulle vid de beslut, som fattades sistlidne lördag under öfverläggningen om tulltaxan, hufvudsakligen låtit sig bestämmas af behofvet att åt statsverket bibehålla så höga inkomster som möjligt. Det var detta skäl, som af mig framhölls såsom den hufvudsakliga anledningen, hvarför Kammarren icke borde ingå på någon större förändring af hittills gällande tullsatser. Men samma skäl kan icke återopas vid denna punkt, ty det är, såsom en föregående talare anför, verkligen förhållandet, att efter alla anledningar en tullnedsättning på sulläder och bindsulläder snarare skulle öka än minska statsinkomsterna. Af dem, som låtit sina beslut i lördags uteslutande ledas af finansiella skäl, kan således här af icke hemtas stöd för afslag å Bevillnings-Utskottets framställning i denna punkt. Jag anser mig dessutom böra erinra Kammarren derom, att jemte detta äfven andra skäl framhöllas för att icke bevilja några tullnedsättningar, och bland dessa skäl var hufvudsakligen det, att man icke *för närvarande* borde göra rubbningar i tulltaxan. För min del har jag icke något yrkande att framställa i afseende på den föredragna punkten. Jag har endast med anledning af hvad Friherre Nordenfalk yttrade velat göra de erinringar, hvartill jag funnit mig befogad.

Herr Wærn: Då jag icke var här i lördags, så må det ursäktas mig, om jag skulle begå det misstag att icke gifva akt på hvad som enligt den diskussion, som då föreföll, möjligen borde anses i afseende på hela det föreliggande utskottsbetänkandet vara Kammarrens mening, men jag har den öfvertygelsen, att det vid hvarje beslut, som fattas af Kammarren, kommer an på hvilka skäl, som kunna anföras för en förändring och således icke på hvad som för två dagar sedan blifvit yttrad derom, att man — om jag blifvit riktigt underrättad, hufvudsakligen på finansiella skäl — icke nu vill göra några rubbningar i tulltaxan. Mitt skäl, hvarför jag önskar bifall till Bevillnings-Utskottets förslag i denna punkt, är just, att rubbningar skett, och då sådana inträffat, måste väl tulltaxan också följa med desamma. Det är på

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

de norska förhållandena jag alluderar. Vi hafva genom mellanrikslagens antagande, så att säga, afslutat en handelstraktat med Norge och dervid gifvit betydligt ökad lättnad för de norska fabrikanterne att skicka hit sina varor, hvilka vid införsel blifva fria från all tull och således redan härigenom äro fullkomligt likställda med de svenska. Är det då skäl att derjemte genom ett specielt premium uppmuntra de norska fabrikanterne att företrädesvis sända sina varor till Sverige. Tullen på det läder, som från utlandet införes till Norge, är något mindre än 6 öre, under det att tullen på utländskt läder vid införsel till Sverige nu är 10 öre. För så vidt importen af utländskt läder inverkar på marknaden, blir således läderpriset 4 öre högre i Sverige än i Norge, och de norska fabrikanterne afsätta derföre också på Sverige allt flera och flera hundra tusentals skålpund. Det måste ovilkorligen vara i deras intresse att företrädesvis arbeta för den svenska marknaden. De arbeta hellre för den än för den norska, och äfven om man utgår från de allra strängaste protektionistiska åsikter, kan det icke låta försvara sig att på detta sätt uppmuntra en sådan konkurrens mot de svenske fabrikanterne, att de nu hafva mindre skydd än de skulle hafva, om tullen nedsattes. Så länge vi hålla norskt läder uppe i högre pris i Sverige, än hvad derför i Norge betalas, måste ju normmännen fortfarande söka arbeta för den svenska marknaden. Det är detta som är oriktigt, och jag kan säga att det icke heller är förenligt med syftet af den öfverenskommelse, som med Norge blifvit ingången, ty hvad som från den stund mellanrikslagen kom på tal, med densamma åsyftades, var att få sådan likhet i tullförhållandena mellan Sverige och Norge, att på samma gång en allmän lättnad i handelsförhållanden åstadkoms, också jemnlighet i konkurrens skulle inträda, så att icke det ena landet skulle blifva gynnadt framför det andra. Men med afseende på denna artikel är nu förhållandet, att vi exprès utbålla en premie för de fabrikanter, som mest täfla med de svenska. Under samtal med ett norskt statsråd, innan mellanrikslagen blifvit beslutad, om konsekvenserna af dess antagande, framhöll han den politik, som i Norge redan följdes, att så afpassa sin tulltaxa, att de svenska fabrikanterne icke måtte erhålla premier vid införsel till Norge af svenska varor, och mig förefaller det, att det vore en stor uraktlåtenhet, om icke äfven vi handlade på samma sätt med hänsyn till de norska varorna. Man har talat om, att det icke skulle vara någon liten inkomst af tullen på denna vara. Den ärade talaren, som nyss hade ordet, beräknade tullen på 2,244,863 skålpund sulläder och bindsulläder, som år 1873 infördes till Sverige, men glömde, att här af icke mindre än 611,113 skålpund utan erläggande af ringaste tullafgift kommo från Norge, och importen derifrån har sedan 1873 sannolikt tilltagit. Det är egentligen med Norge, som de skyddade fabrikanterne hafva konkurrens, men det land, som i dylik täflan framhåller speciela premier för sina konkurrenter, begär en dårskap, och då förhållandet är sådant, torde det också vara skäl att i detta fall snarare medgifva fullständig tullfrihet än en hög

och för alla intressen skadlig tullsats. Jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag.

*Indringar i
Tulltaxan.
(Forts.)*

Herr von Koch: Jag har begärt ordet i anledning deraf, att en aktad ledamot af Kammaren uppträdt och i jordbrukarnes intresse yrkat afslag å denna punkt. Jag vill icke uppträda såsom målsman för jordbrukarnes eller något annat klassintresse utan, såsom jag tror en representant bör göra, för fosterlandets och *allas* intresse i allmänhet, men skulle man här göra afseende på några särskilda klasser, skulle det väl vara sådana, som icke äro inom Riksdagen representerade; ty dem bör man väl ihågkomma, särdeles vid beskattningsfrågor. Med afseende på den föreliggande frågan är det just förhållandet, att en stor del af Sveriges befolkning, som icke tager någon del i bestämmandet af tull på läder, ändock nyttjar eller borde nyttja läderskor. På dem skadar det icke att litet nu tänka, och jag vill påminna om, att skoplagg under sista åren för mången just af dessa till och med i *denna* Kammare orepresenterade varit en svårförvärfvad artikel. Jag vill framhålla en varning för dem, som försvara andra ännu med tull temligen högt skyddade näringars intressen och uppträda mot alla nedsättningar af tullen, huru det gått med jordbruksnäringens skyddstullar. Sedan man länge hållit emot nedsättning af tullarne å landtmannavaror, så att t. ex. tullen intill den 1 Januari 1855 var för en tunna hvet 2: 25, ett lispund smör 2, ett lispund ost 1: 88, ett lispund ull från 1: 25 till 3: 75 kronor, nedsattes från nämnde dag vissa af dessa varor något, men genom kungörelser af den 25 September och den 11 Oktober 1855, kontrasignerade "C. O. Palmstjerna", bortogs på en gång *all tull* å spanmål, smör, ost, ull och *alla andra landtmännens produkter*, oakadt åtskilliga af desse önskade att åtminstone få behålla tills vidare tullen på ost och hvetemjöl, som den tiden ringa förtärdes af de fattigare klasserna. Jag tror, att när man genom prohibitistiska åtgärder inledt folk i näringar, hvarpå de i förlitande på skyddstullarnes bestånd nedlagt stora kostnader, så får man icke hastigt och abrupt utan endast småningom och varsamt afskaffa dessa skyddstullar. Nu vill en och annan vägra tullnedsättningar på grund af den revision af tulltaxan som förestår, så franska traktaten antagligen kommer att förnyas. Detta skäl anser jag dock icke giltigt. Det är enligt min tanke endast en tom förevändning af dem, som skola hafva en annan i ordning nästa gång tullnedsättning kommer i fråga med eller utan revisioner af hela tulltaxan. Men ju längre man håller emot, ju våldsammare kommer nedsättningen och orsakar mera olägenhet vid öfvergången till det enda i längden hållbara system — *finans-tullar icke skydds-tullar*. Jag har med glädje hört Herr Ekman förklara, att den föreslagna tullnedsättningen enligt hans åsigt icke kommer att verka annat än till fördel för statens finanser, och jag tager mig häraf anledning att hoppas, att han och de Herrar, som varit emot nedsättning af tullen på hans skäl i andra fall, beträffande denna punkt icke skola rösta på samma sida som förut. En talare har framkastat, att det icke

Ändringar i Tulltaxan.
(Forts.) skulle vara rätt att göra en sådan förändring i tullen på grund af ett Riksdagens initiativ. Jag är af olika tankar med honom, ty i bevillningsfrågor anser jag Riksdagen böra taga initiativ. Jag vill i detta hänseende endast erinra derom, att en af de viktigaste tullreformer, som egt rum i Sverige, eller borttagande af *alla exporttullar* skedde icke på Regeringens förslag utan möttes af dåvarande finansministerns lifliga protest.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Grefve Mörner, Carl Göran: Under den diskussion, som förvarit rörande denna punkt i Utskottets betänkande, hafva några satser blifvit uttalade, som för mig icke blifvit rätt begripliga. Jag måste därför anhålla få fästa uppmärksamheten derpå för att derigenom möjligen vinna mera klarhet i dessa punkter. För den svenske fabrikanten stadgar nu gällande tulltaxa tullfrihet på råa hudar, och han har således vunnit allt hvad han kan begära. Han kan väl därför icke hafva någon fördel af att tullen på den nu i fråga varande fabriksvaran nedsättes. Men nu har jag här hört den satsen uttalas, att det skulle vara till förmån för den inhemske fabrikanten, som denna nedsättning skulle ega rum, och jag undrar därför, om han använder någon förbättringsmetod på det utifrån inkommande lädret, eftersom han skulle hafva fördel af att införa denna vara. Jag tror icke detta är händelsen, och jag tror ej heller, att konsumenten vinner på att i stället för att köpa norskt sulläder, som inkommer tullfritt, köpa ett med tull belagdt läder, som kommer från annat håll. Satsen synes mig dunkel, och denna sats måste jag därför erkänna för mig vara mycket dunkel. Det måste väl då vara därför att vi tro oss kunna minska importen från Norge, som vi skulle sätta ned denna tull. Men om våra svenska tillverkare skulle hafva så stort men redan af den import, som försiggår från Norge, synes det mig, som om denna olägenhet skulle ytterligare ökas, om det infördes en mängd sulläder från andra håll. Ej heller kan jag tro, att vi få våra skodon för bättre pris, om de göras af beskattadt sulläder, än om de göras af tullfritt sådant, och att det skulle ligga i konsumenternas intresse att nedsätta denna tull kan jag således icke inse. Genom att nu bifalla Utskottets förslag i denna punkt skulle Kammaren dessutom frångå den åsigt, den vid förra sammanträdet temligen allmänt gillade, nemligen att undvika åtminstone för en gång dessa tumningar på tulltaxan. Jag anhåller om afslag å den nu föredragna punkten.

Herr Odelberg: Jag tager mig friheten ytterligare taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk för att påpeka ett yttrande, som här blifvit fäldt. Man har nemligen hyst färlågor med afseende på importen från Norge och sagt, att om man icke nedsätter tullen på läder, så kommer allt läder att tagas från Norge. Att denna befarade ökning i importen från Norge dock icke är så fruktansvärd, som här blifvit antydt, tror jag framgår af följande uppgifter. Af utländskt sulläder och bindsulläder impor-

terades år 1869 468,246 skålpund och af detta quantum utgjorde importen från Norge 423,320 skålpund eller i det närmaste allsammans. Från år 1869 till år 1873 hade denna import vuxit derhän, att den sistnämnda år utgjorde 2,244,863 skålpund; men af detta belopp importerades från Norge endast 611,113 skålpund. Från att år 1869 hafva utgjort nära hela importen hade den norska införseln sålunda år 1873 nedgått till ungefär $\frac{1}{4}$ af det hela, och de omförmälda farhågorna rörande denna import synas mig derföre icke vara grundade.

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

Herr Rydqvist: Jag vill endast motsätta mig den åsigt, som af tvänne talare här uttalats, nemligen att nedsättning af tull i allmänhet skulle komma konsumenten och särskildt jordbrukaren till godo. Jag ber i detta hänseende endast få hänvisa till en punkt i Utskottets förslag. Der står nemligen följande: "för Utskottet har uppgifvits, att inhemskt sulläder och bindsuläder af god sort för närvarande betingade ett pris af 1 krona 40 öre å 1 krona 50 öre per skålpund; samt att priset å bästa sort utgjorde 1 krona 60 öre per skålpund." Nu är här fråga om att nedsätta tullen på denna vara från 10 öre till 6 öre, så att minskningen sålunda skulle utgöra 4 öre på skålpundet. Då hemställer jag till Herrarne, om det är troligt att, i händelse denna minskning i tullen eger rum, man derföre skulle få sina sulor ett enda öre billigare. Nej, det är med denna som med så många andra tullnedsättningar; de komma icke konsumenterna till godo, utan vinsten deraf stoppas direkte i fickan på importörerna och dem som i stor skala köpa. Då sålunda allmänheten icke kommer att få något gagn af den ifrågasatta tullnedsättningen, men statsverkets inkomster deremot i betydlig mån skulle minskas, yrkar jag fortfarande afslag å Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Bennich: Det är långt ifrån första gången, den siste talaren till Kammaren framställt den fråga, på hvilken han nu anhållit om svar, och det är ej heller första gången, jag besvarat densamma. Emellertid tror jag, att svaret ligger i de under de sista 30 åren fortgående förändringarne i tullagstiftningen. Riksdagen har alltjemt varit ledd af den öfvertygelsen, att det säkraste sätt hvarpå man kan lindra skatter är att nedsätta eller afskaffa dem. Det tyckes dock den föregående talaren icke kunna fatta. Men verkar ej en *nedsättning* till lindring, så medför naturligtvis icke heller en *förhöjning* i skatten någon förökad tunga. Att, såsom han roar sig med, söka till siffran räkna ut, hvad en tullnedsättning verkar på priset än för hvarje sill och än på ett par halfsulor, lyckas väl icke; men svårligen kan dock förnekas, att all tullnedsättning måste i sista hand komma förbrukaren till godo. Han anförde ur Utskottets betänkande, att priset å ett skålpund sulläder skulle utgöra från 1 krona 40 öre till 1 krona 60 öre, och i förhållande dertill kan naturligen nedsättningen af 4 öre i tull icke utöfva någon synnerlig verkan på priset på ett par sulor, men det finnes andra ladersorter, som kosta

Ändringar i
Tulltaxon.
(Forts.)

mycket mindre och på hvilka en sådan nedsättning i samma mån inverkar mera. Norskt läder kostar omkring 1 krona per skålpund, somligt läder ännu mindre, och relativt till detta pris är 4 öre icke så obetydligt.

En annan talare, som är mån om jordbruket och alltid förfäktar dess intressen, om än ej alltid med framgång, har anmärkt, att importen af sulläder från Norge under fem år stigit från 400,000 till 600,000 skålpund, och en så liten stegring ansåg han betyda mycket litet. Men om han gifver akt derpå, att under normala förhållanden Sveriges hela import af läder icke är mycket större än den, som eger rum ensamt från Norge, bör han finna, att denna senare import, om den uppuntras med premier, möjligen kan stiga så högt, att vi icke få något läder från annat håll.

En annan talare har icke kunnat fatta betydelsen af denna tullnedsättning för den svenska industrien. Men hvar och en bör kunna förstå, att, om vi låta de norska läderfabrikanterne till oss införa sitt läder tullfritt, under det vi bibehålla den höga tullen på läder från andra håll, så gifva vi de norska fabrikanterne en premie, lika stor som tullen, och att denna premie icke blott verkar till möjligheten af prisförhöjning å det läder, som här förbrukas, utan i sjelfva verket sätter norska industrien i bättre ställning på den svenska marknaden, än i sitt eget hemland. Då tullsatsen å sulläder i Norge är föga mera än hälften så stor, som den nu hos oss gällande, måste de norska läderfabrikanterne lättare kunna täfla i Sverige med andra länders och följaktligen äfven med våra egna fabrikanter, än dessa senare kunna täfla i Norge, der ett så mycket lägre tullskydd existerar. Vi vidga härigenom marknaden för norrmännen, men inskränka den för vår egen industri.

Enligt min tanke böra vi icke gifva det norska lädret den nuvarande höga premien, hvilken gagnar hvarken statskassan eller vår inhemska industri, utan allenast föranleder dertill, att importen hufvudsakligen inskränkes till den norska produkten. Följden af tullnedsättningen åter blifver, att vi komma att importera mera läder af det som drager tull och mindre af det som icke drager tull, hvarigenom vi kunna förse oss med bättre läder till billigare pris och statskassan äfven kan påräkna någon inkomst. Det må vara, att man icke kan räkna ut, hvad nedsättningen gör på ett par skodon; men fråga vi skomakare eller sadelmakare härom, så svara de otvifvelaktigt, att tullnedsättningen inverkar på kostnaden för deras tillverkningar; och minskas dessa kostnader i sin helhet, så måste äfven priset på de tillverkade varorna kunna minskas, och blifva minskadt i följd af konkurrensens tvingande makt. Men denna minskning inskränker sig ingalunda till tullnedsättningens nominela belopp. Importören räknar ränta och handelsvinst efter det pris, hvartill varan med tillagd tull och öfrig kostnad står honom. Detaljisten, läderhandlaren, räknar på samma sätt och så göra slutligen äfven skomakaren och sadelmakaren. De kunna icke göra annat. Men den naturliga

naturliga och oundvikliga följderna häraf blifver, att konsumenten i sista hand får betala icke blott den erlagda tullafgiften utan allt, hvarmed denna under omsättningens gång blifvit genom tilllagda räntor och handelsvinster förökadt.

Den stämning, som i dag tyckes vara rådande i Kammaren, gifver mig någon förhoppning om framgång, då jag anhåller, att den nu föredragna punkten måtte vinna Kammarens bifall, och jag har en ytterligare grund till denna förhoppning i den omständigheten, att det icke är några arga frihandlare, som väckt de motioner, hvilka ligga till grund för Utskottets hemställan i denna punkt, utan två ledamöter af Andra Kammaren, hvilka jag icke tror kunna tillvitas några öfverdrifna frihandelsåsigter.

Herr Rydqvist: Jag skulle missbruka Kammarens tålmod, om jag upptog till granskning, hvad den siste talaren här yttrat. Jag vill icke göra det, emedan jag nu, såsom alltid, vill hålla mig till saken. Endast det ber jag få nämna att, enligt hvad talaren nu angifvit, den ifrågasatta tullnedsättningen skulle komma till godo 1:o importören, 2:o läderhandlaren och 3:o skomakaren, hvar emot den stora allmänheten, som sliter skodon, icke skulle vinna ett öre derpå. Quod erat demonstrandum.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels afslag derå, framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå Herr Grefven och Talmannen förklarade sig hafva funnit den senast gjorda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Herr *Bennich* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den som bifaller mom. a i 34:de punkten af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—45.

Nej—43.

Ändringar i
Tulltaxan.

Mom. b.

Herr Bennich: Jag begärde egentligen ordet för att påpeka ett tryckfel, som förekommer i det nu föredragna momentet; men då detta rättades vid uppläsningen, har jag derom intet vidare att anföra. Hvad sjelfva saken beträffar, anhåller jag om bifall till Utskottets förslag äfven i detta moment. Såsom Herrarne veta, bestå skodon icke allenast af sulläder utan äfven af öfverläder, hvarom nu är fråga; och Kammarans nyss fattade beslut tillåter mig derföre hoppas, att vid denna punkt icke skall uppstå samma sega motstånd, som vid den förra.

Friherre De Geer, Carl Emanuel: Jag anhåller få yrka afslag å det nu föredragna momentet.

Grefve af Ugglas: Jag vill endast framställa en fråga till den förste ärade talaren. Han uppmanade Kammaran att för konsekvensens skull bifalla äfven detta moment. Såsom mig synes, var den anledning, som bestämde Kammarans beslut vid förra momentet, det omförmälda förhållandet till Norge. Då frågar jag: är förhållandet till Norge äfven i detta hänseende detsamma som vid det föregående momentet? Jag anhåller om svar härå och hoppas den ärade talaren ville gifva mig upplysning i det afseendet.

Herr Bennich: Såsom Herrarne redan torde hafva funnit af den betänkandet bifogade tabellen, sid. 98, är den artikel, hvarom nu är fråga, i mycket mindre grad föremål för införsel än den nyss behandlade. Huru mycket deraf som är tillverkad i Norge kan jag icke bestämdt säga, emedan tullspecialerna icke göra någon skilnad mellan de olika slagen af läder, som derifrån införas, men det är gifvet, att då Norge hos oss har tullfrihet för allt slags der tillverkad läder, så har den norske tillverkaren ett alldeles lika stort premium på allt det läder af ifrågavarande slag, han tillför Sverige, som tullsatsens belopp. Tullen å nu ifrågavarande artikel är 20 öre per skålpund; och då Kammaran nyss ansåg den norske tillverkaren af sulläder kunna nöja sig med en något mindre premie än 10 öre, så finnes alldeles samma skäl, att tillverkaren af andra slags läder må nöja sig med mindre än 20 öres premie. Enligt min tanke är det derför med hänsigt till Norge fullt konsekvent att nu bifalla denna punkt, liksom det äfven är konsekvent med afseende å de olika varuslagens värde äfvensom å folkets behof af det ena eller andra. Vare sig man ser på förhållandet till Norge, till importören eller till förbrukaren, bjuder sålunda konsekvensen att äfven bifalla denna punkt.

Grefve af Ugglas: Jag får tacka så mycket för svaret, men för att konsekvensen skulle vara fullständig, hade det dock varit mycket roligt att något närmare kunnat få en upplysning om, huru mycket af denna införsel som kommer från Norge. Efter hvad jag tror mig veta, kommer den största delen från Ryssland, och i så fall uppstår en liten brist i den fullständiga logiska conse-

qvansen. Då jag icke kan finna, att denna artikel är af samma värde för den stora allmänheten, skulle jag önska, att den nuvarande tullsatsen finge förblifva oförändrad.

*Ändringar i
Tulltaxan.*

Herr Svanberg: Efter den förvånande utgång, förra voteringen fick, torde det icke vara skäl att tala mycket för afslag å den nu föredragna punkten, men det oaktadt tager jag mig friheten yrka afslag å punkten. Jag ber endast att få tillägga några ord, hvilka på sitt sätt bidraga att belysa möjligheten för Bevillnings-Utskottet att rätt utreda slika frågor. Då Utskottets högt aktade vice ordförande nyss nämnde, att han icke visste i hvilken proportion till öfriga sorter importen från Norge af detta fabrikat egde rum, så finner jag det ganska naturligt, att han i egenskap af general-tulldirektör icke kan veta det, men mig vill det synas, att man skulle åtminstone anses befogad hysa den förmodan, att de personer, som tagit sig före att söka förändra en betydlig del af vår gällande tulltaxa, skulle hafva gjort sig fullt reda för alla de förhållanden, som äro förenade med de bestämmelser, de vilja förändra. Jag yrkar afslag å det föredragna momentet.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller momentet b i 34-de punkten af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—25.

Nej—55.

Mom. c.

Afslogs uppå yrkande af Friherre *De Geer, Carl Emanuel.*

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

Mom. d.

Uppå yrkande af Friherre *De Geer, Carl Emanuel*, biföll Kam-
maren Utskottets hemställan om afslag å Herr Hedlunds ifråga-
varande förslag, men afslog momentet i öfrigt.

Mom. e.

Herr Bennich: Efter de beslut, Kammaren nu fattat, kan
Utskottets förslag till förändrad uppställning af tulltaxan i detta
hänseende icke bifallas, men, med anledning af det beslut Kam-
maren fattat rörande mom. a, kan ej heller den nuvarande tull-
taxan bibehållas oförändrad. Jag hemställer därför om en sådan
förändring i den nu gällande tulltaxan, att i kolumnen Införselstull
utföres 6 öre i stället för 10 öre för "sulläder och bindslulläder
samt hvitgarfvade (alunerade) äfvensom sämskade hudar och
skinn.

Proposition på detta yrkande framställdes och besvarades
med ja.

35:te och 36:te punkterna.

Uppå yrkanden af Friherre *De Geer, Carl Emanuel*, biföll Kam-
maren Utskottets hemställanden om afslag å Herr Hedlunds ifråga-
varande förslag, men afslog punkterna i öfrigt.

37:de—40:de punkterna.

Afslogos, på yrkanden af Friherre *De Geer, Carl Emanuel*.

41:sta punkten.

Bifölls.

42:dra och 43:dje punkterna.

Afslogos, på yrkanden af Grefve *Hamilton, Hugo*.

44:de punkten.

Grefve *Hamilton, Hugo*: Jag får anhålla att Kammaren,
med bifall till punkten i hvad densamma rör afslag å Herr Hed-
lunds motion, i öfrigt ville afslå densamma.

Herr von Koch: Jag ämnar ej framställa något yrkande i
den stämning, Kammaren nu kommit, men jag vill i protokollet
hafva fäst uppmärksamheten på det besynnerliga förhållande att,
under det alla maskiner och redskap, som behöfvas för den större
fabrikationen, äro tullfria, en sådan sak som *knifven* belägges med

tull. Det är en gammal historia om en som hittade på ett redskap för att dermed ersätta knifven. Detta redskap skulle också varit *näst* knifven det bästa att skära med. Här i Sverige måtte man emellertid ej anse knifven vara något så godt redskap, efter man belägger den med tull. Samma förhållande eger rum med åtskilliga andra nyttiga föremål; så hafva vi t. ex. tull på *arbetsvagnar*. Nu har jag dock endast velat för framtiden fästa uppmärksamheten å den skärande motsatsen mellan det sätt, på hvilket man behandlar den *lilla* industrien, och det på hvilket man ser den *större* till godo. Dessa tullsatser hafva ingen inverkan på franska traktaten eller statsregleringen, men de torde visa, att en tull-taxa, som är så uppstuld, väl kan tåla vid någon förbättring.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition derå, att Kammaren, med bifall till Utskottets hemställan om afslag å Herr Hedlunds ifrågavarande förslag, skulle afslå punkten i öfrigt, hvilken proposition med ja besvarades.

45:te punkten.

Uppå yrkande af Grefve *Hamilton, Hugo*, biföll Kammaren Utskottets hemställan om afslag å Herr Hedlunds ifrågavarande förslag, men afslog punkten i öfrigt.

46:te, 47:de och 48:de punkterna.

Afslogos, uppå yrkanden af Grefve *Hamilton, Hugo*.

49:de punkten.

Uppå yrkande af Grefve *Hamilton, Hugo*, biföll Kammaren Utskottets hemställan om afslag å Herrar Hedlunds och Lundströms ifrågavarande förslag, men afslog punkten i öfrigt.

50:de punkten.

Herr Hedlund: Jag får vördsamt anhålla, att mom. b måtte blifva föremål för särskild föredragning.

Sedan Kammaren, uppå gjord proposition, härtill lemnat bifall, föredrogs

Mom. b.

Herr Hedlund: När fråga var om tull på risgryn, var det min afsigt att icke vidare besvara Kammaren med framställningar på detta område; men det blef ej någon votering, emedan jag i allmänhet icke brukar begära votering på ett eget yrkande. Vi hafva nu kommit till den andra hufvudartikeln af dem, för hvilka

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

jag yrkat tullfrihet med hänsyn till deras stora förbrukning, och jag anhåller att få anföra några skäl, några siffror, som Kammarerna torde benäget lyssna till. Vi hafva inga specifika uppgifter rörande tullinkomsten för 1874. men vi veta att den uppgår till nära 29 millioner mot 23 millioner, hvartill 1873 års tullinkomst uppgick. Fördelar man nu tullinkomsten för 1874 på de särskilda artiklarne i samma proportion som 1873, får man en sammanlagd tullinkomst på artiklarne socker, sirup, kaffe, risgryn och fotogén, uppgående till omkring 13½ millioner. Lägga vi dertill bränvinsafgiften, 13 millioner, möter oss en summa af 26½ millioner. Denna summa utgör skatt på konsumtionsartiklar, hvilka trängt så in i den allmänna förbrukningen, att man kan säga att skatten drabbar den ringaste samhällsmedlem. Lägga vi hertill jordbruksskatten, 10 millioner, och mantalspenningarne, 600,000 kronor, få vi i rundt tal 37 millioner, som i hufvudsaklig mån drabba den stora skattdragande allmänheten, mot en inkomstskatt af 3 millioner, som drabbar den förmögnare klassen; dit jag är lycklig nog att få i någon mån hänföra mig. Detta synes vara ett missförhållande, som väl är förtjent att allvarligen beaktas. Då man vid denna riksdags början trodde, att man skulle kunna företaga någon skattelindring, hoppades jag, att den skulle kunna göras på den indirekta beskattningens område med särskild hänsyn till de artiklar, som förbrukas af den stora allmänheten. Vi hade då ännu icke fått den uppgift, som vi nu erhållit, att statsverkets ställning icke tillåter någon skattelindring. Utom det att jag ansåg rättvisan kräfva att vi nedsätta skatter för den klass, som ej har målsmän inom representationen, den stora arbetande klassen är ju i allmänhet ej valberättigad, hade jag för min önskan äfven ett politiskt skäl, som jag ber att få öppet uttala med den frimodighet, hvarmed jag alltid går till väga. Man har anmärkt, att man behöfver statsinkomster för grundskatternas afskrifning. Jag är en varm vän af grundskatternas afskrifning, men jag skulle beklaga om man skulle finna sig deraf förhindrad att göra så billiga lindringar som här äro i fråga, ty om man sade, att man ej vill tillåta skattelindring, emedan man vill spara till grundskatternas afskrifning, skulle skäl förefinnas för den hittills obefogade beskyllningen om krass egennyttia. Jag tror, att den moraliska förlust, som skulle drabba dem, hvilka önska grundskatternas gradvisa afskrifning, skulle blifva vida större än den vinst, de kunna hafva af ifrågavarande tullinkomst. För min del tror jag, att både statsekonomiskt och politiskt riktiga skäl tala för att äfven vid denna riksdag taga ett steg på skattelindringarnes bana, trots de trångmål, hvari vårt stackars statsverk skulle befinna sig, enligt hvad vi så hastigt blifvit upplysta om. Jag föreställer mig ganska väl, att hvarken dessa eller andra skäl skola för tillfället utöfva något inflytande på denna Kammares flertal, som nu, såsom en föregående talare antydte, seglar med protektionismens vind, men jag tror att det varit nyttigt att påpeka de viktiga förhållanden, som jag nu berört, för en kommande Riksdag, som kanske är mera obunden af konsiderationer än denna,

och särskildt godt vore det, om Stats-Utskottet ville taga dessa förhållanden i öfvervägande redan vid behandling af 4:de och 5:te hufvudtitlarne. Kanske skulle man då icke så lätt i denna Kammare votera de höga beloppen till dessa hufvudtitlar, särskildt med hänsyn till kanoner och projektiler. När vi nu kommit i detta trångmål, må vi skatta oss lyckliga att den million, som man var så ifrig i denna Kammare att votera, ej gått igenom.

Jag vill nu afstå från min uti motionen framställda anhållan; med samma reservation, som jag förut gjort från den illa under rättade påfven till den påfve, som skall blifva bättre underrättad, men då vi hafva i dag beredts flera öfverraskningar och ingen vet om icke en aktningvärd minoritet kan uppstå, får jag yrka bifall till Utskottets hemställan, fastän jag mera skulle önska bifall till min motion om fullständig tullfrihet.

Grefve Hamilton, Hugo: I likhet med den siste talaren anser jag, att det vore önskligt, att en nedsättning kunde åstadkommas i tullen på dessa oljor; men jag får fästa uppmärksamheten på, att tullinkomsten å dem uppgår till ett så högt belopp, att det är af stor betydelse i afseende å budgeten. Samma finansiela skäl, som förut blifvit anförda, gälla således äfven här, och jag får derfor anhålla om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Rydqvist: Jag instämmer med den siste ärade talaren och vill blott tillägga, för att visa hvarom här är fråga, att tullminskningen å ifrågavarande artiklar skulle, enligt förhållandena år 1873, uppgå till 161,000 kronor, en visserligen beaktansvärd summa.

Herr Hammar: Jag skall icke tillåta mig att svärma så långt ut, hvarken åt höger eller venster, som en föregående talare gjort. Jag vill endast säga, att, enligt min tanke, konsekvensen fordrar, att Kammaren afslår den föredragna punkten. Förhållandet är nemligen, att den föreslagna nedsättningen, beräknad efter medelförseln 1869—1873, skulle utgöra omkring 112,000 kronor. Hvad införseln för 1874 utgjort känner jag icke, men den af Utskottet föreslagna tullsats skulle, beräknad efter 1873 års införsel, åstadkomma en minskning af 161,000 kronor. Jag tror icke att jag misstager mig för mycket, om jag säger att en kanna af denna olja väger ungefär 5 skålpund. Prisskilnaden skulle således blifva 5 öre pr kanna. Vi fänna alla, att priset å varan fallit rätt mycket, och redan nu är det så lågt, att den som köper i detalj ej behöfver göra afseende på den prisskilnad, som skulle uppstå genom antagande af Utskottets förslag, och tvifvelaktigt är om denna lilla tullsats verkligen kom honom till godo.

I statsinkomsterna skulle den emellertid medföra en betydlig minskning, såsom jag förut nämnt, och jag anhåller därför att Kammaren måtte afslå den nu föredragna punkten.

Herr Hedlund: Jag medgifver, att den ifrågavarande summan

Ändringar i Tulltaxan.
(Forts.)

är för liten för det syfte som jag angifvit. Jag har sagt att jag afsett en nedsättning af åtminstone $\frac{1}{2}$ million för att man skall kunna tala derom. Om Kammaren bifölle Utskottets förslag, så vore dock ett steg taget på skattelindringarnes väg, och jag tror, att det vore det enda, som tagits vid denna riksdag. Efter den lysande period vi haft bör man väl kunna taga ett så obetydligt steg.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels afslag derå, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Herr Hedlund begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller mom. b i 50:de punkten af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—26.

Nej—52.

Mom. a, c, d, e, f och g.

Afslogos, uppå yrkanden af Grefven *Hamilton, Hugo*.

51:sta och 52:dra punkterna.

Uppå yrkanden af Grefve *Hamilton, Hugo*, biföll Kammaren Utskottets hemställanden om afslag å Herr Hedlunds ifrågavarande förslag, men afslog punkterna i öfrigt.

53:dje punkten.

Bifölls.

54:de—59:de punkterna.

Ändringar i
Tulltaxan.
(Ports.)

Afslogos, uppå yrkanden af Grefve *Hamilton*, *Hugo*.

60:de punkten.

Grefve *Hamilton*, *Hugo*: Jag får anhålla att Kammaren, med bifall till punkten i hvad densamma rör afslag å Herr *Hedlunds* motion, i öfrigt ville afslå densamma.

Herr *Bennich*: Utan afseende å den riktning, i hvilken Kammaren i allmänhet fattat sina beslut, tror jag dock att här föreligga skäl att något lyssna till Utskottets förslag. Först och främst får jag erinra om, att Kammaren redan bifallit en nedsättning i tullen å sulläder, och att deraf naturligtvis bör följa en nedsättning i tullen å skoarbeten. Ett annat skäl, som är af stor vigt, är att, såsom Herrarne veta, skodon på senare tiden blifvit allt mer och mer fördyrade. Man hör en allmän klagan från arbetsfolk och tjenstehjon, att inga penningar vilja räcka, skomakaren tager en dryg del af årsinkomsten. Det är ett förhållande, som hvarken betingas af priset på läder eller af arbetslönerna i allmänhet. Dertill kommer ytterligare att, då läder kan införas till Norge mot vida lägre tull än hit, kunna skodon der äfven tillverkas för billigare pris. De föras öfver gränsen utan erläggande af tull. Det finnes icke någon synpunkt, ur hvilken bibehållandet af en så hög tull kan försvaras. Den, som vill hafva sina skodon väl afpassade efter sina fötter, vänder sig hädanefter som hittills till skomakaren och torde väl fortfarande få erlägga en dryg betalning; men för den, som köper i skoboden, skulle en väsentlig nedsättning af de nu stadgade höga tullavgifterna möjliggöra ett billigare inköp, då en omfattande handel med utländska, billigare skodon genom tullnedsättningen möjliggjordes. Om Herrarne behagade kasta en blick på den bifogade tabellen, så visar det sig huru obetydlig införseln hittills varit. Här kan mot förslaget icke åberopas något statskassans intresse, utan tror jag tvärtom, att om tullen nedsattes till ett rimligare belopp och om den för de tarfligare slagen helt och hållet borttages, skulle handeln med skodon få en helt annan utveckling än hittills, och i stället för att skoarbetena nu icke gifva någon nämnvärd tullinkomst, skulle denna artikel komma att inbringa rätt mycket. Vi behöfva ej gå längre än till Danmark för att finna huru man der kan få utmärkta franska skoarbeten för billigt pris, men hos oss finnes ingen sådan handel och kan ej heller uppstå, så länge vi hafva denna onaturliga tull. Jag tillåter mig således hemställa, att Kammaren måtte lemna sitt bifall till hvad Utskottet i denna punkt föreslagit.

Herr *Svanberg*: Då fråga förut varit om nedsättning af den ena eller andra tullsatsen när man som skäl derfor alltid anför
Första Kammarans Prot. 1875. N:o 34.

Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)

dragit, att man ej skulle gynna några få industriidkare på den stora allmänhetens bekostnad; i fråga om skodonstillverkningen kan man dock ej säga, att producenterna äro få, ty det finnes icke något yrke inom vårt land, som är så talrikt representeradt som detta. Bevillnings-Utskottets vice ordförande yttrade, att penningarne icke längre förslå för tjänstfolket, emedan skodonen äro så dyra, men jag skulle dervid vilja till honom hemställa, om han dock ej delade den åsigt, att detta i en viss mån berodde derpå, att tjänstfolket nu begagnar på ett helt annat sätt tillverkade skodon än det, hvarmed arbetare och tjänstefolk förr nöjde sig. Det fordras mycket mera arbete med dessa kängor och skor än med de enklare, som förr brukades, och derpå beror till stor del den ökade kostnaden. Den stora allmänheten skulle dessutom ingenting vinna på en sådan nedsättning i tull, som den nu föreslagna, ty det blefve i sanning icke de billigare slagen som komme att införas, utan de finare skoarbetena, som redan nu importeras till en del från Frankrike men hufvudsakligen från Österrike. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr von Koch: Jag skall inskränka mig till att begära bifall till punkten c, eller att tullfrihet måtte medgifvas för becksöms- och så kallade sjömansstöflar äfvensom för skomakarearbeten med bottnar af trä. Jag tror icke att bifall härtill skall kunna mycket rubba statsregleringen eller hafva inflytande på franska traktaten eller konsekvensen i våra beslut, hvilken vi ändå icke kunnat fullständigt vidhålla, men jag törs icke sträcka mina pretentioner på Herrarnes behjertande af de fattiga klassernas behof längre än att begära bifall till denna punkt. I den provins jag representerar äro många arbetare så fattiga, att de endast hafva träskor, och det anses som en lyx då de få öfverläder till träbottnar. Så kallade sjömansstöflar begagnas deremot ganska mycket, men äro nu mycket dyra. Jag anhåller om särskild proposition å bifall till punkten c.

Friherre De Geer, Carl Emanuel: Jag skulle visserligen vilja gå in på den siste talarens yrkande, men jag får erinra, att det ej var längre sedan än år 1873, den nu gällande taxan fastställdes, och får därför vidhålla mitt yrkande om afslag å det hela.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att, som de särskilda momenten i förevarande punkt föranledt särskilda yrkanden, delning af propositionerna komme att ega rum; gjordes proposition på bifall till mom. a samt besvarades med ja.

Efter förmälan, att i afseende å mom. b yrkats så väl bifall som afslag, framstälde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades många nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag derå, då

svaren utföllo med många ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

*Ändringar i
Tulltaxan.
(Forts.)*

Sedan propositioner å så väl bifall till mom. c som ock afslag derå blifvit gjorda samt med många ja och nej besvarade, förklarade Herr Grefven och Talmannen sig hafva funnit propositionen om afslag å momentet vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr von Koch begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller mom. c i 60:de punkten af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås momentet.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—36.

Nej—34.

Efter särskildt gjorda propositioner, först å bifall till mom. d och sedermera å detsammes förkastande, blef momentet af Kam-maren afslaget.

Hvad slutligen beträffade mom. e, framstälde Herr Grefven och Talmannen proposition derå, att Kam-maren skulle afslå momentet, dock under förbehåll om iakttagande af Kam-marens rörande mom. c fattade beslut; och blef denna proposition med ja besvarad.

Den vidare föredragningen af betänkandet uppsköts till ett kommande sammanträde.

Herr von Ehrenheim begärde ordet och yttrade:

Herr von Ehrenheim: Jag tillåter mig hemställa att Kam-maren behagade besluta, att Stats-Utskottets betänkande N:o 78, i anledning af återremiss å tvänne punkter af Stats-Utskottets utlåtande N:o 68 angående indragning af Kommerskollegium m. m., måtte uppföras å föredragningslistan till det plenum, då gemensam votering om Kongl. Maj:ts proposition angående Kommers-

kollegii indragning och inrättande af ett nytt embetsverk kommer att ega rum.

Till denna hemställen lemnade Kammaren, uppå gjord proposition, sitt bifall.

Herr Grefven och Talmannen föreslog, att främst å föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras Stats-Utskottets memorial N:o 74, Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6 samt Stats-Utskottets memorial N:o 71, hvilket bifölls.

Justerades 4 protokollsutdrag för detta sammanträde; hvar-
 efter Kammaren åtskildes kl $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem
 O. Brakel.

Tisdagen den 4 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Justerades ett protokollsutdrag för den 3 dennes.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att, enligt hvad vid hållet talmanssammanträde öfverenskommits, omröstningar jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att nästa lördag den 8 dennes anställas öfver alla de voteringspropositioner, som dessförinnan blifvit af båda Kamrarne godkända.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial N:o 79, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i afseende å utlåtandet N:o 69, angående anslag för veterinärundervisningens behof m. m.; hvarefter Kammar-
 ren, uppå Herr Grefven och Talmannens hemställen, beslöt, att detta memorial skulle sättas främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes.

In fidem
 O. Brakel.